UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs A Saxo Ferrato in primam Digesti Veteris Partem

Bartolus

Lugduni, 1567

Eo quod certo loco.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96393

Visual Library

de verborum obligatio. Iſtum paſſum examinat gloſſ. in dicta l.
⁊ eleganter. §. non ſolum. de dolo. ⁊ Cyn. in l. exhibitionis. alleg.
nec tamen allegat iſtam gloſ. dixi in dicta l. qui ſibi. §. primo. de-
clarabo vobis in dicta l. centum Capue. §. primo. infra titulo pri
mo. ¶ Oppo. ⁊ videtur, quod hec lex ſibi contradicat. Nam in
principio dicit expectandum tempus ſententie, vel mortis, in
fine vero dicit quanti plurimi fuit a tempore more. Glo. magna
in principio ponit varias ſolu. que poſſunt eſſe bone. Tu tamen
dic clare vt dixi ponendo caſum, q2 principium loquitur quan-
do certum fuit quod plurimi fuit tempore ſentētie, vel mortis.
finis loquitur quando non erat certum. ideo inſpicitur quanti
plurimi fuit a tempore more. ¶ Oppo. quod debeat inſpici tem
pus lit. conteſta. ⁊ non tempus more. l. iij. §. in hac. infra commo-
da. Huius timore eſt facta tota gl. magna, hic ⁊ ibi, ideo eam ibi
* declarabo.* In fi. text. opp. ꝙ imo indiſtincte attendatur tem-
pus rei iudicate. vt ĩ. de pecu. l. queſitum. in princ. Solutio. mul
tum intereſt inter perſonales, ⁊ reales actiones. Nam in perſo-
nalibus loquitur hec lex. At in realibus, ſeu que ad inſtar rea-
lium ſunt, loquitur lex cōtraria. Nam actio de peculio habet in-
ſtar realis cum peculium rem comitetur: ⁊ eſt horum ratio. Nā
actio realis competit contra nullo iure obligatum. vt §. pri-
mo. Inſti. de actio. ideo non attenditur tempus litis conteſta-
* te, quo non poſſidebat: nec erat obligatus: at in pſonali ſecus.*
* *Quero iuxta materiam huius legis, quomodo contra reum
moroſum formetur libellus, vtrum formetur ad eſtimationem:
quod videtur quia eſtimatio venit in condemnationem, ergo et
in petitionem. l. vt fundus. ſ. communi diui. Item videtur ex-
preſſum ſ. de condictione furtiua. l. in re furtiua ⁊ l. ſi vſufru-
ctus mihi in biennium. ĩ. de vſufruc. lega. Sed contrarium eſt ve-
rum: per l. ſi ſeruum. §. affectus. ĩ. de verbo. oblig. Et quia nemo
ſine actione experitur. l. ſi pupilli. §. videamus. ĩ. de neg. geſtis.
ideo id ſolū debet peti quod eſt in obligatione, ſcilicet res ipſa.
Et ſi dicatur, ſi eſtimatio non deducitur in petitionem, quomo
do ergo deducitur in condemnationē? Reſpondetur, ꝙ in qua-
libet petitione oportet cōſiderare duplicem concluſionem, vnā
que venit iure obligationis: ⁊ hec fit contra partem. Aliam, que
venit iudicis officio. ⁊ in hac concluditur iudici ⁊ non parti: cum
non preſupponit aliquam partis obligationem. vt l. Quintus.
de annu. ⁊ menſt. lega. Et vide ea que dixi. ſ. de iuriſd. om. iudic.
l. j. tractando illam queſtionē: vtrum officium, ⁊ actio ſint idem:
vnde hic iſtis duabus cōcluſionibus vtitur actor. Nam quia eſt
obligatus ad vnum, vel ad aliud dandum, ⁊ cōcludo, vt ad dan-
dum condemnetis. Sed quia fuiſti in mora licet obligatione nō
tenearis de deterioratione concludo iudici, vt cōdemnationem
rei preſentis faciat: ſub eſtimatione deteriorationis, vel melio-
rationis: vt dicam ſic. Cum mutuauerim tibi tantum vinum: et
tu interpellatus congruo loco, ⁊ tempore mihi non ſolueris: et
tunc vinum magis valebat, peto te condemnari ad tantum vi-
num ſub eſtimatione, que tunc erat, vel quanti plurimi erit vſq3
* ad ſententiam.*

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Actiōe de dolo. Ad hoc vide Pau. de ca. in l. ēt. ꝺ ſol.

LEX IIII.

Si res. De tempore ad locum idem eſt iudiciū. hoc dicit. Iſtam legem habuiſtis declaratam in l. vinum. ſ. ſi certum peta. dic vt ibi. ⁊ quod
* deficit, dicetur in l. iij. §. in hac, infra commoda.* No-
ta bene ex fine huius legis, ꝙ quando aliquis ſtipulatur aliquid
ſibi dari nullo loco adiecto, ſed ſimpliciter ſtipulatur, intellige-
tur locus, vbi petitur eſſe adiectus. ꝓ quo l. iij. ⁊ iiij. ſ. ſi cer. pet.
vide tex. ibi locus quo peteretur ⁊c. id eſt, locus domicilij rei: in
que peti debuit, vt l. iuris ordinem C. de iuriſdictio. omniū iu-
di. In tex. ibi, eo die, quo dari debuit, ſubaudi. ⁊ quantum poſtea
* creuit. vſque ad ſententiam. vt habuiſtis ſ. lege proxima.*

De eo quod certo loco. Rubrica iiii.

¶ Glo. continuat rubricam duobus modis, teneas quem vis,
⁊ iſte titulus eſt multum difficilis.

LEX PRIMA.

1 Conueniri quis quando poſſit alibi quam in loco deſtinate
ſolutionis, vel contractus.
2 Certo loco, qui promiſit dare an poſſit vbiq3 conueniri.
3 Verba generalia quando recipiāt reſtrictionem de habilitate.
a
* Alio loco. a* Iſta lex eſt notabilis ad queſtionem, quam ſemel vidi de facto,
Titius contraxit in Montepeſſulano cum Seio. Et
Seius promiſit Titio ſoluere x. ratione illius cōtra-
ctus initi, in Pedemontio in nundinis. Aduenientibus nūdi-
nis Seius in Pedemontio non inuenit Titium. Rediit Seius
ad Montempeſſulanum. Venit Titius, ⁊ in Montepeſſulano
petit ſibi illa x. a Seio ſolui, dicit Seius, Ego tenebar tibi ſol-
uere in Pedemontio, vadas illuc: quia ibi dimiſi illa x. tibi ſol-
uēda, ſi venires illuc. dicit Titius, Ego nō curo, ſolue mihi hic.
queritur quid iuris? dicit tex. Qui promiſit dare certo loco, ſi
* in eo non reperitur, poteſt vbique conueniri.]
1 ¶ Primo oppo. ad hanc legē, ⁊ † videtur quod alibi non poſſit
cōueniri, quā in loco ſolutionis, vel in loco cōtractus celebrati.
l. heres abſens. §. fi. de iud. ⁊ l. eum qui. ĩ. de cōſti. pec. Sol. locus
cōtractus vere eſt ille locus, in quo debet fieri ſolutio, vt l. cōtra
xiſſe. de acti. ⁊ obli. in loco vero vbi verba contractus fuerūt ap-
poſita, nō poteſt cōueniri, niſi aliud fuerit actū. Ita tenet glo. C.
eo. l. j. ⁊ l. iij. ĩ. de bo. autho. iud. poſ. ⁊ videtur tex. hic, ⁊ ĩ. de ſol. l.
quero. ⁊ ibi de hoc dixi: licet gl. de hoc dubitet in l. eū qui. in §. j.
ĩ. tit. j. ¶ Secundo oppo. ⁊ videtur, quod alibi nō poſſit cōueni
ri, quia eligendo vnum locum videtur alteri renuntiare. l. fin. C.
de pact. cōuen. Solu. dicit glo. ex hac interpretatione actio red-
deretur inutilis, ideo non facimus eam. Probatur in l. Titia.
* §. idem reſpondit. de verb. obli.* Iunctis notatis per me ĩ. eo.
l. in bone fidei. circa fi. ⁊ in l. nemo. ibi allegata. not. ex hac ſolu-
tione: ꝙ quando quis habet duas vias, ⁊ eligit ſibi vnam illarū,
non videtur propter hoc alteri renuntiare, ſi ex hac interpreta-
tione actus redderetur inutilis. Quod facit ad vnā queſtionē,
Titius aſſumpſit ſibi onus probandi articulos ſuos, quia pe-
tiīt dilationē ad probandum. poſtea petiīt. ꝙ pars compellatur
reſpondere articulis medio iuramento. Opponitur ꝙ non de-
bet compelli: quia pars aſſumpſit ſibi onus probandi: ⁊ ideo ele
cta illa via, ſibi preiudicat in alia: quia alij renuntiauit: ⁊ ideo nō
eſt audiendus. Dic vt in iſta ſolutione, ꝙ alteri vie videlicet re-
ſponſioni articulorum non vr̄ renuntiaſſe. Quia ſi ita interpre-
taremur ex hoc actus, de quo agitur, redderetur inutilis, vide-
licet quia iudici non poſſet conſtare de veritate cauſe: ⁊ tamen
* intereſt iudicis veritatem habere, ⁊ de ea inquirere.* Quero, b
b vtrum poſſit † vbiq3 cōueniri iſte, qui certo loco promiſit: Vide
2 tur ꝙ ſic. l. eum qui. ſ. de iud. ⁊ ĩ. ti. l. ſi duo. §. j. Glo. determinat
contrarium per l. heres abſens. §. fin de iudic. ⁊ quod ibi alleg.
in cōtrarium dicitur quolibet loco, ſubaudi ſcilicet idoneo. l. ⁊
c gradatim. §. ⁊ ſi lege. ff de mune. ⁊ hono. ⁊ hec eſt cōmunis c opi.
Ego reperio ꝙ Nic. Mat. in quadam ſua diſputatione tenuit
d contrariū, d ꝙ poſſit quolibet loco conueniri, propter generali-
tatē dictarum legum, que hoc dicūt expreſſe. Pro hoc facit l. qui
certo. ſ. de cōdi. inde. ⁊ hoc ad ſimilitudinē fugitiui. l. j. C. vbi de
curiali, vel cohorta. ⁊ l. j. C. vbi cauſ. ſtat. verum, quia reus in hoc
grauatur, ꝙ vbiq3 cōuenitur, datur arbitriū iudicis, vt habeat
in iſta actione rationē intereſſe propter locū, vt ĩ. l. proxi. ⁊ per
totum titulū. Non obſt. l. heres abſens. §. fin. nam quandoq3 ego
formo libellum, petens ꝙ quis mihi condemnetur ad ſoluendū
in loco deſtinato ſolutioni ſecundum formam promiſſionis, tunc
in iſta actione. non verteretur iudicis arbitriū, quia peto ꝙ fiat
ſecundum quod promiſſum eſt, ideo non poteſt reus conueniri,
niſi in eo loco vbi debet fieri ſolutio vel alio idoneo, ſcilicet in lo
co domicilij. d. l. heres abſens. §. fi. Et quod ſic poſſit formari li-
bellus, facit optime l. fina. C. de ſenten. que ſine cer. quanti. prof.
Quandoq3 volo petere quod mihi ſoluat in loco iudicij, vel pe-
to ſimpliciter, tunc poteſt vbicunq3 conueniri, vt hic ⁊ dictis le
gibus, non quia ibi contraxiſſe videatur, ſed ex natura arbitra-
rie actionis propter locum, vt hic, ⁊ dictis legibus. Ita dicit
e Nic. Mat. ⁊ bene, iudicio e tamen meo, ipſe non reſpondet ad l. ⁊
vt gradatim. §. ⁊ ſi lege. que videtur ꝓbare, ꝙ leges, que dicunt,
quolibet loco, reſtringantur, ſcilicet idoneo. Sed reſpondeo ex
dictis Iacob. de Aret. ⁊ Oldr. in l. j. §. nuntiatio. de ope. no. nun
3 tia. † Nam quandoque diſpoſitio generalis continet conceſſio-
nem noui actus, vel noui iuris, tunc recipit reſtrictionem de ha
bilitate ſeu idoneitate, vt dicto §. ⁊ ſi lege. Quādoque continet
iuris iam conceſſi extenſionem, ⁊ tunc non recipit illam reſtri-
ctionem. dicta lege prima. §. nuntiatio. vbi dicitur, quod nun-
tiatio poteſt fieri omnibus diebus, ⁊ gloſſ. ibi intelligit etiam
feriatis, ⁊ non feriatis. alias dicta generalis conceſſio nil ope-
raretur. Ita hic, ſi intelligeres, quod non poſſet conueniri, niſi
in loco idoneo, fruſtra Paulus Iuriſcon. hanc legem induxiſ-
ſet, cum de iure communi hoc eſſet. Dico ergo quod poteſt vbi-
que conueniri. De hoc, quando verbum generale recipiat reſtri
ctionem, dixi plene in d. §. nuntiatio hodie tamen notarij, vt ceſ-
4 ſet hec dubietas, apponunt in contractu, † ꝙ voluit poſſe conue
niri in tali loco ⁊ in tali, ⁊ vbicunque fuerit inuentus, que clauſu
la quid operetur, ⁊ qualiter debeat concipi, dicam ĩ. eod. l. iij. §.
5 ſi quis ita. ¶ Vltimo hic videtur caſus, † ꝙ in contractibus
non ſit locus remiſſioni de vno loco ad alium. Nam ſi remiſſio
poſſet

poſſet fieri, non eſſet neceſſaria equitas huius legis. De hoc ibi per Bul.⁊ per gl.in heres abſens.de iud.⁊ per doc.in auth.qui ſemel.C.quomodo ⁊ quando iud.tetigi in l.ſi cui.§.fi.de accuſ.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Alio loco. In pn.huius legis ⁊ in materia huius tituli vnū ſcias qđ eſt no.licet quis alibi non poſſet cōpelli ſoluere,quā in loco ꝓmiſſo,fallit niſi ab illo loco qs poſtea eſſet relegatus,vel bannitus,cum ibi procuratorem cōſtituere nō poſſit. Tex.eſt multum no. in l.vſuras.C.de ſol.iuncta glo. quod tenementi. Forte per hoc poſſet etiā limitari regula,ꝙ actor ſequitur forum rei.⁊ no.Bald.in d.l.vſuras.⁊ ibi vide glo.que ponit alias iuſtas cauſas. ¶ Adde Bal.conſi.cccxxxviij.vbi ponit an bannitus poſſit citari ad ciuitatem,a qua eſt bannitus.iiij.lib.

b POMA. ¶ Quero. Vide Are.conſi.xcv.col.j.in fi.⁊ conſi.cvj.

c ALEX. ¶ Conueniri. Vtrū ille,q promiſit dare certo loco,ſi ibi non reperiatur,poſſit in quocunq; loco etiam non idoneo cōueniri? Et ꝙ debeat intelligi de loco idoneo,tenet etiā gl.in l.j.ſ. eo.Flo.dicit ibi,ꝙ in hoc dubio vidit alias Bal.cōcor.opi.videlicet ꝙ opin.Nico.⁊ Bar.hic procedat in vagabundo,iuxta glo. in l.j.C.vbi de crim. agi opor. ſed in non vagabundo qui reperitur in loco idoneo, procedit opi.glo.ſed iſtud ſibi Flo.non placet,quia in vagabundo illud eſt de iure communi.ergo hec lex nihil induceret noui. Sed opi.glo.dicit Flo.facere,quia ſi intelligeretur de quolibet loco non idoneo, ſequeretur abſurdum, ꝙ ille q promiſit in vno tantū loco ſoluere,poſſet in pluribus locis conueniri,tamen quia ille, qui ſimpliciter promiſit ſoluere, non poteſt conueniri niſi in loco idoneo:⁊ ideo dicit quod verior videtur opi.gl. Et vide tu ad materiā huius legis Maria. Soc. in c.dilecti.arti.ij.q.ij.in prin.de foro compe.⁊ ibi late.

d ALEX. ¶ Contrarium. Et q; docto.in hoc tenent contra Bald. ideo vide Inſti.de act.§.preterea.per Moder.

e ALEX. ¶ Iudicio tamen meo. Ad illud quod verba generalia recipiunt reſtrictionem de habilitate, vide in l.j.C.de ſacroſan. eccle.⁊ tex.in l.j.§.j.ſ.de conſti.pec.per quem infert Pau.de Ca. ad no.q.vt ibi videas per eum. Adde qđ Pau.de ca.hic in addi. ad Barto.in verbo,fruſtra dicit,imo non fruſtra, quia videbatur aliis locis non poſſe conueniri,vt hac l.per rationes glo.hic. Nec eſt ſm ipſum cōueniens dicere,ꝙ pluribus locis conueniri poſſit qui promittit vno loco tantum, ſicut ille qui ſimpliciter tantū promiſit,imo ratio dictat contra,⁊ ideo facta eſt lex,quapropter dicit tenendam aliam opi.

LEX II.

1 ☞ Bone fidei in actionibus actio non eſt arbitraria propter locum.

2 In petenda reſtitutione in integrum quis locus inſpici debeat, an locus iudicij,an contractus.

3 Reſtitutio in integrum tranſit ad heredes.

4 Arbitraria in actione quando locus in libello ſit apponendus. Et ſi omittatur,proceſſus non vitiatur.nume.5.

6 Accuſator tenetur in accuſatione apponere diē cōmiſſi delicti.

Arbitraria. In actione arbitraria ꝓpter locum habetur ratio intereſſe actoris ⁊ rei.hoc dicit.* Pro euidentia huius legis, quia hic tractatur de arbitrariis actionibus quero, quare dicantur arbitrarie, ⁊ que actiones dicantur arbitrarie. Et videtur dicendum, ꝙ omnes dicantur arbitrarie. Nam in omnibus actionibus iudex habet arbitrari,vt ſ.de edili.edict.l. ediles.j.§.item ſciendum. Et iſtud videtur potiſſimum habere locum in actionibus bone fidei, in quibus iudex habet arbitrium,vt vſure veniant a tempore more eius arbitrio,vt ſ.de nego.geſt.l.q; tantūdem. Ad quod dic,ꝙ actiones dicantur arbitrarie ab eminentia arbitrij accidentalis. Non autem dicuntur arbitrarie ab arbitrio; quia cum in omnibus actionibus iudex habeat arbitrium,iam omnes dicerētur arbitrarie:quod nō eſt dicendum: q; licet in actionibus bone fidei emineat arbitrium, illa tamen eminentia prouenit ex ꝓpria natura ipſius actionis, cum multa ex natura ipſarum actionum bone fidei proueniant, ⁊ emineant:de quibus non eſt actum,neq; cogitatum.vt ſ.de cō dic.ob tur.cau.l.fina.⁊ ibi nota.in gl.in verb.actionem. Et inſti. de oblig. que ex conſen.naſcū.in fine iuncta l.in bone fidei.ſ.eod. Et dicitur iſtud arbitriū accidentale pluribꝰ modis. Nam ſtricta regula eſt,vt quando iudex diffinitiue pronuntiauit, amodo ſe intromittere nequeat cum ſit functus officio ſuo.ſ.de re iudi. l.iudex poſtquam tamē. in actione quod metus cau. ⁊ ſimilibus eminet arbitrium contra predictā regulam:q; iudex bis iudicabit,nō ex natura ipſius actionis,ſed aliquo actu extrinſecus deſcēdēte,ſc;,ex cōtumacia nō parētis,vt pz in actione qđ metus cau.vbi prius iudex ꝯdēnat vt rē reſtituat:⁊ ſcđo ꝯdēnat eū ex cōtumacia in quadruplū.ſ.qđ me.cau.l.ſi cū exceptiōe.§.j.⁊ §.ij. Idē in rei vendicatione,in qua eminet arbitrium:q; iuratur in litem ex arbitrio iudicis poſt ſententiam.ſ.de rei vendi.l.qui reſtituere. Et idem in actione ad exhibēdū, ⁊ ſimilibus, in quibus in litē iurat:q; etiā emīet arbitriū,ꝓuilegiū amouēdo. Nā fruſtra eſt ꝙ dominus dādo ſeruū pro noxa liberatur.ſ.de re iudi.l.miles.§.j. Iudex tamen arbitrando, aufert priuilegiū ipſi domino,ſi domini conſciētia arguatur.ſ.de noxa.l.in delictis.§.ſi detracta. Et iſtud arbitriū habet iudex ab extrinſeco,ne maleficia remaneant impunita.ſ.ad l.Aquil.l.ita vulneratus.in fi. Item circa noxales actiones. Nam non poteſt emendari quod accidit poſt litem in ſingularibus actionibus.arg.ſ.de iudic.l.non poteſt videri. Sed iſtud fallit in vniuerſalibus.d.§.ſi detracta. Et eſt ratio,quia eadem actio remanet,quamuis mutetur qualitas agēdi,aliquo modo etiā eminet arbitriū in plus,vel minus condemnando, vt de actione arbitraria loci. Nam cum erga actiones ſtricti iuris regula certa ſit,vt ſolum veniāt illa,de quibus eſt cogitatum,⁊ actum expreſſe:ergo non debet condemnare iudex niſi in iis de quibus eſt cogitatum expreſſe:iudex tamen arbitrabitur de loco vltra id,de quo eſt cogitatū,ideſt,vltra quantitatē promiſſam arbitrabitur , ſi rei intereſt,vel actoris,vt hic ⁊ ſ.l.proxi.§.nunc de officio.item alio loco eminet arbitrium: q; de rigore iuris non videtur,ꝙ in illud,quod eſt in mora,dicuntur arbitrarie, quantum ad intereſſe, ſi alio loco conueniatur: quia damnū, quod quis ſua culpa ſentit, ⁊c.ſ.de reg.iur.l.quod quis ex ſua.⁊ c.damnum.eo.ti.lib.vj. Sed dico,ꝙ primo,quia ex quo inducitur vnum pro actore,ſcilicet ꝙ ex alio loco reus cogatur ſoluere,quam vbi promiſit,releuatur reus in alio ſcilicet ꝙ ſuccedat arbitraria,pro reo, ⁊ habeatur ratio non intereſſe ſui, quantum intereſſet ſua ſoluere in loco,vbi promiſit.arg.ſ.de iureiuran.l.eum qui.ita voluit notanter gl.in d.§.nunc de officio. in verb.ratio.vide text.ibi actoris,⁊c.dic, ꝙ actor habet facere mentionem in libello ſuo vtilitatis ſue illius loci ratione cuius ſua intereſt:licet iſtud intereſſe officio iudicis veniat: alias iudex non haberet rationem. argu.ſ.de dam. infec.l.iiij.§.hoc autem, ⁊ ſ.de magi.conue.l.j.§.magiſtratibus imputari. cum non teneatur ſupplere de facto.vt no.C.vt que deſunt aduo.l.vnica. de vtilitate autem rei,quantum ad eſtimationem,actor non habet facere mentionem.arg.ſ.de noua.l.doli.in fi.⁊ C.de teſti.l.nimis graue. ¶ Summatur etiam lex iſta ſecundum Iaco.But. Hec actio cōcernit vtilitatem vtriuſq;,tam actoris, quam rei:⁊ procedit ratione adiectionis loci:⁊ in ea ita eſt agendum,ne reo loci vtilitas auferatur. hoc dicit vſque ad §.non vtiq;.⁊ eſt lex. Vide tex.ibi,ꝙ ſi rei intereſt,⁊c.ſcilicet cōueniri potius in loco promiſſionis,quam alibi. Minoris vt quia forte ſub minoribus vſuris inuenitur pecunia,vbi debebat ſoluere,quam vbi conuenitur. Aut ſi actoris ſcilicet intereſt in loco ꝓmiſſionis recipere,quam alibi.* Oppo.ꝙ actio non ſit arbitraria propter locū.

1 ſ.eo.l.in bone fidei. Sol.ꝙ in actionibus bone fidei iudex poteſt exercere ſuum officium ex natura actionis, ideo non dicūtur arbitrarie,in actionibus vero ſtricti iuris iudex hoc nō poſſet ex natura actionis,ſed quia equitas hoc requirit propter aliquod extrinſecus accidens cōtra naturā actionis, ideo lex dat iudici arbitriū,vt hic,⁊ propter hoc dicitur arbitraria. Ita loquitur hic,dixi in l.in actionibus.ſ.de in lit, iur.* Oppo.⁊ videtur , ꝙ reus non debeat condemnari in plus ſine cauſa:quia vbi non eſt culpa,ibi non debet eſſe pena.vt l.aliud.ſ.de verb.ſigni.,extra de reg.iur.c.ſine culpa.lib.vj. Solutio.dicit glo.j.intellige, ꝙ reus erat in mora,alias ſecus: quod ſatis placet.⁊ ſic per omnia habetur ratio intereſſe. quod venit ratione loci. Non autem eius, quod venit ratione temporis in iudiciis ſtricti iuris,niſi ſecundum quod dicam in l.ꝙ ſi Epheſi.in princi.ſ.no. Item qualiter mora actoris,⁊ rei ꝯſideretur in hac actione arbitraria,de hoc dicetur ſ.eo.l.non vtique.§.nunc de officio.vbi glo.hoc tangit.*

a ¶ Oppo.duo contraria ſimul ſtare nō poſſunt.a l.hec verba.§. ille aut ille.de verborum ſignificatio.⁊ l.vbi repugnantia.de regulis iuris. Sed quod interſit actoris ⁊ rei ſimul ⁊ ſemel,videtur continere contrarietatem. Dicit gloſ. intellige hoc ſeparatim,id eſt quandoque actoris,⁊ quandoque rei. Vel poteſt eſſe, quod eodem tēpore habetur ratio intereſſe actoris ⁊ rei,diuerſis tamen reſpectibus, vt in exemplo in glo.poſito, vt quia actoris intereſt propter penam, in quam incidit, ⁊ rei intereſt propter valorem rei debite.⁊ hec eſt ſatis bona. Et per hoc non poteſt dici, ꝙ ſit repugnantia, quia non eſt circa idem nec eodem reſpectu. ¶ Querit gloſ.quid ſi rei interſit non conueniri alibi in totum,quia forte in loco ſolutionis haberet reſtitutionem in integrum de iure communi, in loco vero vbi conuenitur, non poteſt illam habere de iure ſpeciali illius loci quid iuris? Glo. determinat quod huius non eſt habenda ratio, quia hoc intereſſe non venit ratione rei, ſed ratione perſone. ¶ Not.iſtam gl.

b que tenet,b informando queſtionē,quod quantum ad conceden-

2 dam,vel denegandam reſtitutionē debeat inſpici locus iudicij,

Non locus contractus. hoc videtur contra.l.ſi fundus.ĩ.de eui-
ctio.vbi in his,que pertinent ad deciſionem inſpicitur locus cō
tractus. Propter qđ Gul.⁊ alij hic reprobāt iſtam gl.ſed in l.j.
C.de ſumma Trinitate.Gul.videtur hanc gl.ſuſtinere, ⁊ reſpō
det ad legem,ſi fundus.q2 inſpicitur locus contractus, quātum
ad ea,que veniunt ex natura contractus,⁊ que agebantur a par
tibus tacite vel expreſſe,ſed in integrum reſtitutio nō eſt de his
ergo,⁊c. Ego ibidem teneo cōtrarium per regulam generalem,
lege,ſemper in ſtipulationibus.ĩ.de reg.iur.vbi dicit ſemper in
ſpiciendum eſſe locū contractus,⁊ ſic ſine illa diſtinctione. Pre-
terea in actione, que venit in contractu , inſpicimus locum vbi
celebratus eſt contractus.Eadem ratione in officio iudicis,per
quod petitur reſtitutio , debemus inſpicere locum vbi geſtus
eſt iſte actus,qui habet mouere iudicis equitatem ad dandā re-
ſtitutionem in integrum,vnde eadē eſt ratio in reſtitutione,que
in cōtractu. Pro hoc facit lex, qui loco certo.ſupra de cōdictio.
indebi.⁊ quod ibi dixi.⁊ ſic videtur quod titulus queſtionis non
procedat.Suſtinendo tamen glo.dicamus quod hic minor vole-
bat petere reſtitutionem ob aliquam negligentiam cōmiſſam in
loco iudicij,vel dicamus quod erat ibi ſtatutum expreſſum quod
non daretur reſtitutio de geſtis ibi,vel alibi, ⁊ ſic cōcederet que
ſtio. Nunc venio ad ſolutionem. Dicit gl.quod huius intereſſe
non habetur ratio,quia venit ratione perſone.Si nos intelligi
mus queſtionem ſecundum primum modum quē dixi ſupra,glo.
dicit verum. Nam cum negligentia ſit commiſſa in loco iudicij
quo ad concedendam, vel denegandam reſtitutionem, locus , in
quo illa negligentia eſt commiſſa,debet inſpici,etiam ſi conueni-
retur in loco deſtinato ſolutioni. Sed ſi intelligimus ſcđo mo-
do, tunc glo.non dicit verum. Primo, q2 contradicit ſibi in hac
eadem glo. Nam ſupra dixit, ꝙ habetur ratio intereſſe actoris,
quia incidit in penam alteri , ⁊ hoc eſt mere perſonale ad ipſum
actorem.ergo intereſſe,quod venit ratione perſone,habetur ra-
tio. Preterea in integrum reſtitutio non conceditur mere fauo
3 re perſone,ſed ratione etiam leſionis,quod apparet,†q2 tranſit
ad heredem.l.non ſolum.ſ.de in integ.reſti.⁊ per Dy.in c.priui
legium perſonale.de reg.iur.in vi. Poſſetis vos dicere,ꝙ deter
minatio gl.eſt bona alia ratione. Nam in integrum reſtitutio pe
titur officio iudicis nobili, ergo de ea nō poteſt haberi ratio in
hoc iudicio incidenter.l.nec nō.ſ.exemplo.ſ.ex quib.cau.maio.
⁊ l.exceptio.in fi.ĩ.de excep. Reſpond. quod imo in hoc iudicio
poterit haberi ratio ea oppoſita per modum contradictionis,
ſecūdum ea que plene dixi in l.nam poſtea.ſ.ſi minor.C.de iure-
iur. Opp.⁊ videtur quod reus non debeat condemnari in plus
ſine aliqua cauſa,quia vbi non eſt culpa non debet eſſe pena,vt l.
aliud.ĩ.de verbo.ſig.⁊ in regula ſine culpa,de reg.iur.in vi.Sol.
dicit gl.intellige hic quod reus erat in mora.alias ſecus.Quod
ſatis placet,⁊ ſic propter morā habetur ratio intereſſe quod ve
nit ratione loci, non autē eius quod venit ratione temporis in
iudicijs ſtricti iuris , niſi ſecundum quod dicam.ĩ.eod.l.quod ſi
Epheſi.in prin.Item qualiter mora actoris,⁊ rei cōſideretur in
hac actione arbitraria,ſtatim declarabo.ĩ.l.proxi.ſ.nunc de of-
ficio,vbi glo.tangit.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Non poſſunt. An in hac actione habeatur ratio in-
tereſſe actoris,⁊ rei, vide per glo. ⁊ ibi no.Bal.l.j.C.eo.tit.
b ALEX. ¶ Qui tenet. An debeat inſpici locus iudicij,vel cōtra
ctus adde no. in l.j.⁊ ij.C.vbi ⁊ apud quem in integ.reſtitu.adde
Bal.in l.j.C.ne fil.pro pat.⁊ Paul.de Caſt.⁊ adde,ꝙ contra opi.
Bar.hic tenet etiam Maria.,Soci.in c.dilecti de foro compet.
arti.iiij.verſi.⁊ ex predictis.⁊ Ang.in l.j.C.vbi cōue.debeat qui
certo loco.⁊ vide Marianum vbi ſ.diſtinguentem.

§. Si quis Epheſi. Locus debet exprimi in
1 libello, qū ei⁹ omiſſio reo
* eſt nociua.h.d.iſte ſ.no.* Et vis tex.ibi,altero loco experiri ⁊c.
i.non facta mentione alterius loci poſiti in alternatiua obliga-
tione. Vel dic,ꝙ nō potero te cōuenire preciſe in altero loco de-
tracta alterius loci vtilitate , ſed habita rōne vtilitatis alterius
2 loci,ſic Oldra. Et adde ſuper eodē verbo,qū dicit experiri,⁊c.
ſcz in narratione, ſed in cōcluſione petet reū condēnari in eo, qđ
pmiſſum eſt ſolui in loco,vbi cōuenit reū.Sed ſi rei intereſt aliā
rē in alio loco ſoluere,puta hoiez Capue:quē haberet p quinqz
quā pr.Epheſi,vbi cōuenit:rō rei intereſſe habebit,vt non ſol-
uat niſi quinqz.Et ſic exēplifica iſtū ſ.ſm Jac.de Are.⁊ in l.pri.
* ibi, nemo ad ſcđm.ibi.ſecundo quero.* Opp.ſi non pōt cōueniri
in altero loco detracto altero, ergo nec in tertio detracto vtro
que,quod eſt contra l.j.ſ.eo. So.dicūt quidam,quod hic debet
exponi detracto loco,hoc eſt, detracta loci vtilitate, ⁊ ſic ſecun-
4 dum iſtos,†quando agitur arbitraria propter locum,debet ap
poni in libello quod habeatur ratio vtilitatis loci. Hec lectu.
non eſt bona, non enim actor hoc cogitur dicere in libello, ſed
hoc ptinet ad reū. Hoc probat ſ.proxi.in eo quod dicit fieri cō
dēnationē minoris,quā intētatū eſt,⁊ ſic apparet quod actor to
tū ſimpliciter petit,ſed propter exceptionē rei fit condēnatio in
minori quātitate. Alij dicūt,qđ bene pōt in tertio loco cōueni-
a ri.ſ.eo.l.j.ſz in libello ᵃ dz fieri mētio de locis, in qb⁹ debebat fie
ri ſolutio,ne hoc omittēdo auferat loci vtilitatē,iſta ē vera. Cō
tra hoc opp.ĩ.l.pxi.ſ.j.verſ.quare vbi nō eſt neceſſe qđ fiat mētio
5 loci. Sol.vt ibi dicā. ¶ † Quero qđ ſi omittat locus i libello,an
vitiabit pceſſus? Rū.non,ſed actor puniet tanquā petēs plus
b loco,vt Inſti.de act.ſ.loco.⁊ ſ.ſeq. Vltimo ᵇ hic vr̄ caſus que-
6 ſtionis no. Accuſator nō cogit in accuſatione †apponere diē,
reus,appōe diē delicti,q2 intēdo pbare me illa die fuiſſe Rome.
c an accuſator hoc caſu cogetur ponere? Determinaui ᶜ qđ ſic,in l.
is q reus.circa fi.de pu.iu. Pro hoc vr̄ caſus hic. Nam qū omiſ
ſio loci vel diei aufert reo defenſionē , cogit actor eā apponere,
ita hic in pposito.qđ dic vt ibi dixi.tū hunc text.ibi allegaui.

ADDITIONES.

a ¶ Sed in libello. Et quādo reus conuenitur in alio loco,quā in
loco ſolutionis,an debeat apponi locus in libello. Adde tu tex.
in ſ.loco. Inſti.đ ac.vbi hoc pbatur. Facit c.j.de plus peti.⁊ ita
etiam tenet Maria. So.in c.dilecti.de foro cōpe.art.ij.ver.ter-
tio ſubijcitur queſtio.vbi dicit quod debet fieri commemoratio
loci in narratione,non autem in concluſione.
b POMA. ¶ Vltimo. Vide Are.in c.qualiter ⁊ qū.lo ij.de accu.
c Jo.Fr.Ru. ¶ Determinauit qđ ſic. Et iſta deciſio Bar.eſt ma
gis cōiter approbata ſecundū Jaſ.hic,qui eam defendit a qui-
buſdā impugnationib⁹ Fulg.⁊ Imo.⁊ vltra eūz adde Ange.de
Are.in trac.maleſi.in gl.⁊ ad hoc colloquiū.vſ.qđ ſi ego implo-
ro.vbi ſequit Bart.⁊ Ro.in l. Pōponi⁹.ſ.rei pduellionis.ff.de
acq.her.Sz Alex.in d.l.is q reus.in apo.ad Bar.vr̄ ſeq Imol.

LEX III.

6 ☞ Alternatiua poteſt eſſe quadruplex.
7 Alternatiue locorū quo ad petitionem electio eſt actoris,⁊ vide
nume.9.
8 Locus in libello in hac actione arbitrarie quādo inſeri debeat.
10 Poteſtas iudicis quo ad cōdemnationē in alternatiua locorūz,
⁊ quando actio ſit arbitraria, ⁊ quando reſpectu actoris,nu.11.

* Non vtique. Materia huius legis eſt val
de difficilis.* Alias ſ.Sce
uola.ſub l.arbitraria pone exemplū. Tu mihi promi
ſiſti dare centū Capue , vel Stichum Epheſi. in tua
poteſtate eſt,antequam ſis in mora:quem iſtorū debeas.Sed te
exiſtēte in mora,nō eſt in tua poteſtate,an tu debeas:quia ſi eſſet
in tua poteſtate,eſſet illud abſurdū:quia dum a te peteretur Ca
pue,tu diceres,ꝙ vis ſoluere Epheſi: ⁊ ecōtra. Et ita apparet,
ꝙ nō debet eſſe in tua poteſtate,an debeas: ⁊ ideo per cōſequēs
non eſt in tua poteſtate,in quo loco debeas ſoluere in ſtipulatio
nibus ſubaudi alternatiuis. Nam ſi promittam Stichum, aut
Pamphilum:tacite ineſt,quem debeam,non tamen in electione
mea eſt,an debeam,ſed quid debeam. Et hoc ſequitur ibi,Sem
per in rei,⁊c. Et dic,ꝙ Sceuola primo ponit caſum generaliter
in alternatiuis ⁊ poſtea dicit in alternatiua rerū:ſecundo in al-
ternatiua locorum. Et hoc eſt,quod ſubijcit text.⁊ ideo qui Sti
chū.quaſi dicat,ꝙ pluſquam ita eſt in alternatione rerum,idem
in alternatione locorū. Et poſtea ponit exemplum de iſtis.⁊ in-
* cipit ibi, qui Stichum,⁊c.* In alternatiuis,in rei eſt poteſtate
quid debeat,nō an debeat, aut equipollēs.h.d.vſqz ad ſ.ſi quis
ita. Primo ponit vnum dictum Sceuole. Secūdo ad eius pro-
bationē premittit duas regulas,⁊ vnā illationem confuſe.Ter-
tio predicta declarat per multa exempla,vſque ad ſ.nunc de of-
ficio.⁊ in hoc.ſ.ſunt multe gl.ad declarationē text.Tu vero dic
clarius ad euidentiā, quod in ſtipulationibus quedā tacite in-
1 ſunt, vt puta, electio in alternatiuis. † Alternatiua poteſt eſſe
quadruplex, quia vel eſt alternatiua rerum tātum, vel locorum
tātum,vel rerum ⁊ locorū, vel perſonarum. Itē in ſtipulatione
tacite ineſt tēpus, intra quod debet fieri ſolutio. Item locus in
quo debet fieri ſolutio,ſeu in quo debeat peti. Premiſſis predi
2 ctis,pone caſum in terminis,† Queritur,vtrū ea que inſunt ſti-
pulationib⁹,ſint ſemper in poteſtate rei,hoc eſt,in eius electio-
ne,⁊ declaratione? Ad hoc reſpondet quod non vtique ea que ta
cite inſunt ſtipulationib⁹,ſint ſemper in poteſtate rei.q.d.quā-
doque ſunt in poteſtate rei , quādoqz actoris,quandoqz lex ipſa
declarat,quādoqz ſtipulationem ipſam vitiat. ⁊ hoc probat per
exempla vſque ad ſ.nunc de officio. Inſtat querens verſic.ſed
quid. Domine, declaretis hoc dictum. Reſpondet Juriſconſ.
Ad hoc premitto duas regulas. Vnam affirmatiuam quod in
rei poteſtate eſt quid debeat:aliam negatiuam,ꝙ in rei poteſta-
te non eſt an debeat. Et ex his infero vnā cōcluſionē,ſcz,locū nō
eſſe in poteſtate rei.hoc dicit. Sequit ver.q Stichū. Inſtat que-
rens,Domine Juriſcōſulte,iſte regule ⁊ iſte cōcluſiones veſtre
ſunt

ſunt mihi multum dubie, declaretis eas mihi. Ad hoc reſpondet
Iuriſconſultus. Declaro vtranque regulam per tria exempla.
Primum eſt in alternatiua rerum tantum. Nam vtraqꝫ re exi-
ſtente eſt in poteſtate rei, ſeu electione, ex virtute prime regule
que eſt, quod ſit in eius electione quid debeat, ſed altera re perē-
pta, non eſt in eius electione qđ debeat. Ex virtute ſecunde re-
gule negatiue, que eſt qđ in eius electione non ſit an debeat, ſed
hic ſi haberet electionē, poſſet eligere rem peremptā, ⁊ ſic eſſet
in eius electione an deberet, cōtra regulam predictam. h.d. Se-
quitur ver. quare. Inſtat querens, Declaretis mihi circa locū,
de quo poſuiſtis cōcluſionē veſtrā. Reſpon. Iuriſcōſultus. In
propoſito ſcilicet de loco, pone exemplū, Promiſi tibi dare cen
tum Epheſi, aut Capue. Iſte locus pōt conſiderari dupliciter.
Uno mō quo ad petitionē, alio mō quo ad ſolutionem. Quo ad
petitionē non eſt in electione rei, qꝛ ſemper variaret. Si.n. con-
ueniretur Capue, diceret conuenias me Epheſi, ⁊ econtra, ⁊ ſic
a perpetuo variaret. Unde eſſet in eius electione an deberet, me-
rito nō haberet ipſe electionē, ſed actor, qui pōt ī altero dictoꝝ
locoꝝ agere ſine adiectione alterius loci, Unde generaliter ve
rum eſt, actorem in alternatiua locorum habere electionem, vbi
petat. Si vero locus cōſideretur quo ad ſolutionem, tunc eſt in
poteſtate rei eligere, in quo loco velit ſoluere ex virtute prime
regule affirmatiue, que dicit, quod eſt in eius poteſtate quid de
beat. Et hoc verum ante petitionē, hoc eſt, ante lit. cōteſta. h.d.
vſqꝫ ad ver. proinde. in quo caſus eſt clarus. Nota ex hoc verſi.
regulas, quas ponit iuriſconſultus. Secundo no. quod pōt agi
ſine loci adiectione. qđ qualiter intelligatur ī. dicā. Aduertatis
3 in hoc §. procedam querēdo. Et circa alternatiuā rerū † primo
quero, quid ſit in obligatione. Dic vt l. illud, aut illud. ī. de con-
4 ſtit. pecu. ⁊ l. ſi duo rei. de verb. obli. ⁊ ibi plene dixi. † Scđo que-
ro, cuius ſit electio? Dic vt l. Lucius. de leg. ij. ⁊ per Dy. in cap.
in alternatiuis. de reg. iur. in vj. ⁊ per Cy. in l. cum quidam. C. de
5 verb. ſignifi. † Tertio quero, vſqꝫ ad quod tempus poteſt reus
variare? dic plene, vt l. eū qui certarum. in fi. de verbo. obligatio.
6 Quarto quero, † altera re perempta, vtrum ad eam que ſuper-
eſt, teneatur preciſe? Dic plene in l. Stichum, aut Pamphilū.
b de ſol. ¶ Uenio ad ſecūdū. ſ. ad alternatiuā[b] locorū. circa quam
7 quero † primo, in cui⁹ facultate ſit electio loci quo ad petitionē?
8 Rńd. actoris, vt hic in tex. Secūdo quero, † vtrū locus debeat
inſeri in libello? Uꝛ ꝙ ſic vt ſ. l. pxi. in fi. In ꝯtrariū vꝛ hic, ibi
ſine adiectiōe loci, ⁊c. Uidete dn̄i, qn̄ ageret̃ in loco deſtinato ſo
lutioni ⁊ ſic actio nō eſſet arbitraria. l. qđ ſi Epheſi. ī prin. nō eſt
neceſſe ꝙ inſerat̃ locus, qꝛ nullā vtilitatē adfert. Quod intelli-
ge, niſi agat̃ ex maleficio, vt ī. de iniu. l. pretor edixit, in prin. ⁊ ſ.
de dolo. l. item exigit. Sed in actionibus arbitrarijs, vt qn̄ non
agitur in loco deſtinato ſolutioni, vel agit̃ in vno, ex locis alter-
natiue poſitis, an locus debeat inſeri, dic in narratiōe facti pre-
ambuli debet inſeri locus, hoc eſt, dico ꝙ ꝓmiſiſti mihi dare cen
tum Epheſi, aut Capue, ne loci amiſſio auferat reo vtilitatem,
vt ſ. l. pxi. in fine. In petitiōe vero nō dꝫ inſeri locus, hoc eſt, nō
habeo dicere, peto a te Epheſi aut Capue, hoc eſt. n. impoſſibile,
ſꝫ in vno tm̄ debet peti. ita loquit̃ hic. Tertio quo ad executio-
nem non eſt neceſſe, ꝙ inſeratur locus, vt puta peto te condēna-
ri ad centum ſoluēda mihi Epheſi aut Capue, hoc enim non eſt
neceſſe, imo poſſum petere preciſe, ꝙ cogatur ad ſoluendū in lo-
co petitionis, vt hic, alias nō eſſet actio arbitraria, vt dixi ſ. eo.
l. j. ⁊ ſic iſte text. qui dicit ſine loci adiectione, dꝫ intelligi reſpe-
ctu petitionis vel executionis, nō reſpectu narratiōis facti pre
ambuli, vt ſ. dixi. ⁊ hec eſt vera ſolutio ad contrariū qđ gl. tenet.
9 Si vero locus omittat̃, qđ iuris ſit, dixi in 3rio. ¶ † Tertio que
ro de poteſtate rei quo ad ſolutionē. Rńdeo pōt reus ſoluere ī
altero de dictis locis, in quo vult ante petitionē, quod eſt intelli
gendum ſm gl. j. ante lit. conteſt. ⁊ bene, vt l. amplius non peti. ī.
rem ratam habe. ⁊ videt̃ expreſſum in l. ſi ita ſtipulatus fuero de
cem in melle. de ſol. qn̄ etiā poſt litem cōteſt. datur reo hec facul-
10 tas, vt videbitis. ī. eo. l. qđ ſi Epheſi. §. interdū. ¶ † Quarto q̄-
ro de poteſtate iudicis quo ad condēnationem. Reſpon. vt dixi
vobis ſupra. l. proxi. in princ. arbitrium iudicis vertitur in hac
actione, ſi reus fuerit in mora. Et ꝺ mora actoris quid iuris ſit,
dicam infra §. nunc de officio. Unde in propoſito aut reus con-
uenitur in tertio loco, non in aliquo ex his, que appoſita ſunt in
ꝓmiſſione, ⁊ tūc ſine dubio ſi reus eſt in mora, actio eſt arbitra-
ria, vt ſupra l. proxi. in fine. ⁊ habetur ratio intereſſe actoris, ⁊
rei. Si vero conuenitur in aliquo ex locis in ſtipulatione poſi-
tis, tunc quidam dicunt actionem non eſſe arbitrariam ⁊ hoc eſt
qđ dicit tex. hic ſine loci adiectione, ⁊c. Et hoc modo tollit̃ cōtra
riū de l. precedenti in fi. ⁊ hoc tenebat Nic. Mata. nam qn̄ peti-
tio ſit in loco deſtinato ſolutioni, actio nō eſt arbitraria, vt lege,
qđ ſi Epheſi. in prin. ī. eod. ſed hic eſt huiuſmodi, ergo ⁊c. Gloſ-
ſatores noſtri, ⁊ moderni cōiter tenent contrarium. Primo, qꝛ
alias iuriſcōſultus non poſuiſſet hic iſtū §. in tractatu arbitra-
riarū actionum. Secūdo qꝛ actor habet electionē loci reſpectu
petitionis ex neceſſitate quadā, ne ſit in poteſtate rei, an debeat,
cū ipſe reus habeat electionē reſpectu ſolutionis, propter ꝗ̄ē
tionē, ergo factū de reo in altero locoꝝ aufertur ſibi cōmoditas
loci, merito per arbitriū iudicis eius debet haberi ratio. Sed
hoc intelligo verū ante lit. cōteſta. reo volēte ſoluere in loco pe
titionis: ſecus poſt lit. cōteſta. quia tūc nō eſt eius electio in ſolu
tione, vt hic in tex. ¶ Sed cōtra hoc oppo. mora rei non facit vt
non debeat haberi ratio vtilitatis eius, vt ſupra lege proxima,
in princ. ⁊ ibi nota. Solu. iſtud eſt verum, qn̄ conuenitur in ter-
tio loco non deſtinato ſolutioni, quia cōuenitur ex promiſſione
quadā contra ius commune. vt ſ. eod. l. j. hic cōuenitur in altero
ex locis deſtinatis ſecundum ius commune, ⁊ ſecundum formaꝫ
11 cōuentionis. ¶ † Quinto quero, vtrū iſta actio ſit arbitraria re
ſpectu actoris, ⁊ eius vtilitatis debeat haberi ratio? Dicūt q̇-
dam, ꝙ non: qꝛ ipſe agit in loco vbi vult, ⁊ in loco deſtinate ſolu-
tionis. Gl. tua ſuper verbo, alternationi. determinat cōtrariū,
quod intelligit Iac. Butri. quādo reus vult ſoluere in alio loco
poſt lit. cōteſta. actore permittēte non animo remittēdi ius ſuū
vel qn̄ ius permittit reo poſt litē conteſta. purgare moram, vt in
caſu l. quod ſi Epheſi. ī. eo. Nā ſi ante lit. conteſt. reus vellet ſol-
uere, cū hoc faciat lege permittēte, ⁊ nihil ſit qđ reo poſſit im-
putari, nō habetur ratio actoris circa eius intereſſe. Predicta
vera, quando plura loca ſunt poſita in ſtipulatione alternatiue.
¶ Quando vero plura loca ſunt poſita in ſtipulatione copula-
tiue videbitis ī. proxi. §. quando vero apponitur vnus locus
tantum, vel nullus, videbitis ī. eod. l. quod ſi Epheſi. in princi.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Electione. Uide Bar. in ſimili in l. ſi per errorem. ſ. de iuriſd. omni. iudi.
b ALEX. ¶ Alternatiuam. De alternatiua locorum ad mate-
riam, vide tex. in l. ei, apud quem. §. j. ī. depoſiti.

1 ☞ Promiſit quādo quis poſſe conueniri in pluribus locis co-
pulatiue an ſumma cenſeatur diuiſa.
2 Arbitraria quando cenſetur actio, quando plura loca in pro-
miſſione ponuntur copulatiue.
3 Clauſula appoſita in inſtrumēto, ⁊ pro dicta ſumma voluit poſ
ſe conueniri.
Padue, ⁊ Florentie, vt operetur quod debet poni ſic, quā ſum-
mam totam ⁊ integram promittit ſoluere Florentie, ⁊ Padue,
⁊ vbicunque fuerit inuentus.
4 Stipulatio facti quando requirat locum.
5 Dies, qui tacite ineſt ſtipulationi, non eſt in poteſtate rei vel
actoris, ſed lex declarat.
6 Perſonarum in alternatiua eſt electio rei cui ſoluat in loco de-
ſtinato ſolutioni.

☞ * §. Siquis ☞ ita. * Inter plura loca † copulatiue
poſita videt̃ ſumma ꝓ rata eſſe
diuiſa. h.d. Per hūc tex. vident̃ poſſe deſtrui omnia inſtrā, que
ſiunt hodie, in quib⁹ dicit̃, quā pecuniā promiſit ſoluere, ⁊ pro eo
voluit cōueniri Bononie, Padue, Florētie, ⁊ vbicūqꝫ fuerit in-
uētus. Si igitur iſta preſtatio diuidatur per loca ſingula, dene
nietur ad minimum, qꝛ dicet reus, Tu potes me conuenire per
omnes terras Italie, cū ꝑ omnes terras Italie poſſes me inue
nire. Rń. iſtam legē intelligo, quando in ſtipulatione certa loca
limitate ſunt adiecta. Sed quando omnia loca generaliter ſunt
adiecta in quibus quis inuenerit, puto ꝙ debeat intelligi, ꝙ in
quolibet locoꝝ ſoluat totū, qꝛ alias ſtipulatio eēt inutilis. ergo
☞ hec interpretatio nō dꝫ fieri. ☞ l. quoties. de re. du. Preterea ſi
eſſet in electiōe rei nominare loca, in quib⁹ diceret ſe poſſe inue-
2 niri eſſet cōtra regulā. ſ. eo. l. j. in prin. ¶ † Secūdo quero, vtruꝫ
quādo plura loca ponūtur copulatiue, actio ſit arbitraria? Re
ſpō. ſi cōueniretur in alio loco non expreſſo, ſine dubio eſſet arbi
traria. Si vero cōueniretur in vno ex locis nominatis, ꝓ ea par
te, que ibi debet ſolui, nō eſſet actio arbitraria. l. ꝙ ſi Epheſi. ī. e.
pro ea vero parte, que debebat ſolui in alio locoꝝ, bene eſt actio
arbitraria, quia eſt eadem ratio. ¶ Ultimo quero, vtrum iſte
verſi. faciat aliquid ad dictum Sceuole poſitum in princ. huius
legis? Reſpon. ſic. nam ipſe ibi dixit, ea, que tacite inſunt, nō ſem
per eſſe in poteſtate ipſius rei, ſed quandoque eſſe in poteſtate
ipſius rei, quandoque actoris, quandoque legis, ⁊ hoc vltimum
oſtenditur, quia ſi plura loca ſunt appoſita copulatiue, quali-
ter debeat intelligi declaratur per legem, vt hic, nec eſt in pote-
3 ſtate actoris, vel rei. ¶ † Ultimo ſcias, ꝙ illa clauſula que appo
nitur per notarios in inſtrumentis, ⁊ pro predicta ſumma vo-
luit poſſe conueniri Bononie, Padue, ⁊c. modicum releuat. l. ſi
conuenerit. ſ. de iuriſd. omnium iudic. Sed vt aliquid operetur
dicas ſic, quam pecuniam totam, ⁊ integram promiſit Bononie
ſoluere, Florentie, ⁊ Padue, ⁊ vbicūque fuerit inuentus: ⁊ tunc

poterit vbiq́ȝ cõueniri vbi fuerit inuentus. vt hic, ⁊ infra de admini. t. l. Titium, ⁊ Meuiũ. §. tutores. Et vꝫ mihi qđ Spec. tãgit in Spe. de cõpe. iudi. aditione. ⁊ ita obſeruať hodie in inſtrumentis. ⁊ eſt tex. in l. Lucius Titius Semipronio. in prin. ſ. de
* poſiti. *Cõclude ergo, ꝙ pactum, qđ facit debitor creditori ſuo, vt poſſit vbiq́ȝ cõueniri, vel corã quocunq́ȝ iudice, nihil prodeſt creditori, nec ꝑ hoc pactum cõpellitur rñdere ante litem cõteſtatam coram alio iudice, niſi coram ſuo, vt d. l. ſi conuenerit. Et ideo ante litẽ conteſtatã vigore talis pacti non põt pronuntiare ſe iudicẽ alius iudex, ꝙ̃ ſuus ꝓprius iudex. Si vero debitor ꝓmittat creditori ſuo ſoluere in certo loco, vel vbicũq́ȝ repertus fuerit, ꝓmiſit ſe ſoluturũ, tunc in illo loco, in quo promiſit ſe ſoluturũ, poterit cõueniri. ſ. de act. ⁊ oblig. l. cõtraxiſſe. Et ideo refert, q̃ verba in inſtrõ ponãtur: qꝛ rõne cõtractus quis ſortitur forũ, vt l. heres abſens. §. proinde. v̾ſi. at ſi quo conſtituerit ⁊c. ſ. de iudi. Et ibi quis vꝫ contraxiſſe, vbi ſoluere ꝓmiſit. l. contraxiſſe. ſ. de act. ⁊ obli. Ad vnum tñ aduerte, ꝙ cũ debitor cõtrahit in loco ſuo cũ aliquo debitore, ⁊ vult, ꝙ ibi poſſit cõueniri, faciat apponi in inſtrõ contractus: quõ Titius contraxit ſecũ in tali loco, ⁊ ꝓmiſit ſibi ſoluere dictam rem, ſuper qua factus eſt contractus in tali loco, vel in loco contractus. Et iſta regula operatur hoc, qꝛ cum aliquis contraxit cum aliquo in certo loco: nõ propter hoc ibi põt conueniri rõne contractus: niſi ibi habeat pergulã, vel alia, de quibꝰ loquitur textus dicta l. heres abſens. §. ꝓinde. verſi. at ſi quo ⁊c. Et iſto mõ intelligunt quidã illũ v̾ſi. qꝛ alias ibi non intelligeretur cõtraxiſſe. ⁊ ideo, vt tollatur iſta dubitatio, debet addi in inſtrõ contractus, ꝙ in illo loco, in quo inuitus eſt cõtractus debitor ſoluere ꝓmiſit: ⁊ tunc ibi ꝯueniri poterit, ꝑ dictã l. ꝯtraxiſſe: vt hic, ⁊ ſ. de admi. tuto. l. Titiũ, ⁊ Meuium. §. tutores. ⁊ dic vt ibi dixi. Et vꝫ mihi ꝙ Speculator tan
* git in tit. de cõpet. iudicis aditione. §. j. verſi. qđ ſi ſit pactum. *

ADDITIONES.

☞ ALEX. ¶ Si qs ita. Seqtur Jo. de Imol. ⁊ doc. in c. j. đ iudic.

☞ ALEX. Non debet fieri. Ad materiaȝ clauſule quã apponunt notarij, videlicet, voluit conueniri Florentie, Venetijs ⁊c. vide text. in l. Lucius. la j. ſ. depoſit. ⁊ ibi Bartol. ⁊ Paul. de caſtr. ¶ Adde qñ quis voluit vbique conueniri poſſe, ſi inuentus fuerit eius procurator in aliquo loco cũ mercibus, an poſſit ibi conueniri, vide Bald. conſil. clxvij. lib. j. ⁊ vide Maria. in c. dilecti. artic. ij. queſt. vj. de for. compet.

a **§. Si quis inſulam.** [a]Qui ſtipulať fieri inſulaȝ nõ adiecto loco, inu-
4 tiliter ſtipulatur. h. d. ¶ Oppo. ⁊ vꝫ, qđ † ſtipulatio facti non requirat locũ, vt ſ. de ope. lib. ꝑ totum. ⁊ l. interdũ. §. j. de verb. obl. Solu. aliud eſt ſtipulari operas, vt in cõtrario, aliud ſtipulari opus: tũc. n. ſi eſt tale opus, qđ ſolo cohereat, requirit locũ alias ſtipulatio non valet. l. q inſulã. de verb. obli. ⁊ ibi plene dixi. Te
b tigi in l. ſi non ſortẽ. §. libertus. ſ. de condi. inde. Vltimo[b] vides hic, qđ in ſtipulatione inſulam fieri tacite locus ineſt, de neceſſitate tñ declaratio reſpectu loci non eſt in poteſtate rei, nec actoris, nec lex declarat, ſed vitiat ſtipulationẽ. ⁊ ſic adaptať ad regulam, quã poſuit Sceuola, ſupra in prin. huius legis, qđ ea, q̃ tacite inſunt ſtipulationi, non ſunt ſemꝑ in poteſtate ipſius rei.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Si quis inſulam. hunc tex. intelligas tantum ſecundũ quod habetur in l. que conditio. §. j. de condit. ⁊ demon.

POMA. ¶ Vltimo. Vide Panor. cap. j. de iudic.

§. Si quis ita. Si ſolutio confertur in aliũ locum quaȝ fiat ꝓmiſſio, ineſt tacite dies, qua poſſit peruenire ad locum, ⁊ impoſſibilis ſtipulationem vi-
* tiat. hoc dicit. *Nota, ꝙ anguſtia temporis in contractibus ſtricti iuris vitiat ipſum contractũ: ſecus eſt in cõtractibus bonefidei, vt l. inſulam. §. in operis. ſ. loca. Item ſecus in legato, vt ſ.
* de lega. j. l. ſi mihi, ⁊ tibi. §. j. ⁊ vide que ibi dixi. * ¶ Opp. de lege fina. §. ſi inter eos. de verbo. obli. Solu. ibi per ea que geſta erant ante ſtipulationem, erat poſſibile ea die dari Carthagini, merito valet ſtipulatio. ſecus, ſi erat impoſſibile, vt hic. ¶ Oppo. de
5 l. ſi mihi ⁊ tibi. §. primo de lega. j. Solue vt ibi dixi. † Vltimo vides qđ hic dies, qui tacite ineſt, non eſt in poteſtate rei vel actoris, ſed declarat lex eam diem, qua poſſit perueniri Epheſi, ⁊ ſic adaptatur ad regulam Sceuole poſitam in prin. legis.

§. Item Julianus. Qui ſoluit adiecto alibi, quam in loco deſtinato ſolutioni, nõ liberatur, ſed ꝓpter intereſſe loci durat petitio.
* h. d. *Vel ſic ſcđm Jac. Butr. Si ſtipuler mihi, aut Titio x. dari certo loco, ſi ſoluiť Titio alibi, quã in loco ꝓmiſſionis, adhuc
* ſoluens teneť mihi ad intereſſe. h. d. ſcđm Jac. Butr. * ⁊ eſt ſubtilis ⁊ difficilis §. ⁊ diuidiť in quinque partes, quas videbitis ponẽdo caſum. Primo ponit thema. Aliquis ſtipulatus eſt ſibi aut Titio Epheſi, ſoluitur Titio alibi. vtrum, non obſtãte hac ſolutione, creditor poſſit agere. hoc eſt thema ſatis facile, videlicet ram. Sequiť, ⁊ Julianus ſcribit, hec eſt ſecunda pars, in qua ponitur rñſio Juliani bimembris: dicit. n. ꝙ illa ſolutio liberationem non parit. ⁊ hoc primo. Iteȝ ꝙ põt agi ad id qđ intereſt rõne loci. ⁊ hoc ſcđo. Sequiť verſ. Marcellus. vbi incipit tertia pars, in qua ponitur reprehenſio Juliani, ſcđm Marcellũ in primo dicto, nã Julianus dicit liberationẽ non contigiſſe tali ſolutione, Marcellus dicit contrariũ, qꝛ ſi ipſi principali creditori ſoluatur alibi, contingit liberatio, licet ipſe recipere non tenetur. ergo vꝫ idem ſi ſoluet adiecto in alio loco, qđ contingat liberatio. Sequitur ver. plane. hic incipit quarta pars, in qua ponitur reprehẽſio Juliani i ſcđo dicto ſcđm Marcellũ. Dicit. n. qđ licet liberatio non cõtingat, ad intereſſe tñ põt agi. Marcellus contra: qꝛ ſi liberatio nõ contingit, ergo põt peti totũ, qđ prius debebatur, ⁊ hoc ꝓbat per ſimile, ſi ꝓmiſiſti facere inſulaȝ certo loco, ⁊ feciſti alibi in nullo cõting t liberatio, ⁊ põt peti totũ. ita in ꝓpoſito. h. d. Sequitur ver. ſed mihi. hic incipit quinta pars, in qua poniť determinatio Juriſcõſulti authoris legis approbantis Julianũ, ⁊ caſus eſt planus. ¶ Pro declaratione legis, primo quero an Julianus bene dixerit in primo dicto, dũ dicit liberationem nõ contigiſſe. Et vꝫ qđ non, per rõnem poſitam ꝑ Marcellũ, qꝛ ſi principali creditori ſolueret, contingeret liberatio. ergo eadẽ rõne ſi adiecto. Juriſcõſultus hic ad hanc rõnem non rñdet, quaſi non ſit neceſſe. Veritas eſt Julianũ bene dixiſſe, ⁊ aliud eſt, ſi ſoluať ipſi principali creditori in cuꝰ poteſtate eſt ſibi ipſi preiudicare. l. centũ Capue. in fi. ſ. eod. Aliud ſi ſoluať adiecto, in cuius poteſtate non eſt mutare locũ, vt l. q Rome §. Callimachus. de verb. oblig. ¶ Secũdo quero, in quo differt fabrica inſule a ſolutione pecunie: glo. hic ponit, tu dic clarius ea, que ſunt meri facti variantur varietate loci totaliter. vnde alia eſt inſula, que ſit in vno loco, alia q̃ ſit in alio totaliter ſeparato, ſed ea, que conſiſtunt in dando, non variantur varietate loci eſſentialiter. Nam cum dare, ſit dñium transferre, vnũ ⁊ idem dñium eſt, qđ in te transfertur, ſiue det hic, ſiue Capue. Bene tñ poteſt contingere varietas circa quedã accidentia, qꝛ hic valet res plꝰ quã Capue vel econtra: tñ idem eſt dñium. hoc probatur in l. quires. §. mihi Rome. de ſol. Hoc ꝓmiſſo, venio ad ꝯtraria, ⁊ oppo. qđ ſoluta ſorte, non poſſit peti intereſſe ꝓpter locum. l. centum Capue. in fi. ſ. eo. Sol. id eſt verũ, qñ ſoluitur ipſi principali creditori. vt ibi, ⁊ etiam hic, ſcđm intellectum Marcelli. Secus, ſi adiecto ſoluatur alibi quã in loco deſtinato. ita loquitur hic ſecundum Julianum. ¶ Iterum oppo. de eadem. l. centum Ca-
a pue. [a]intereſſe venit ꝑ officiũ iudicis mercenariũ, vt d. l. centũ. in fi. ergo, ſorte ſoluta, non poterit principaliter peti, vt d. l. centum. ⁊ l. iiij. C. depoſi. Sol. dicit gl. qđ pecunia ſoluta cedit partim in ſortẽ, partim in intereſſe: ⁊ ideo, cum remaneat petitio ſortis in aliquo, remanet pro ea etiã petitio intereſſe, vt dr in l. ſi. ſ. eo. Nec obſtat, ꝙ illa opi. ibi reprobatur in tex. qꝛ illud verũ, qñ principaliter creditori ſoluitur, ſecus, ſi adiecto. ⁊ ita pertrãſit glo. Hoc nõ eſt verum, qꝛ ſcđm hoc preſupponitur, qđ in aliqua parte ſortis contingeret liberatio, cuius contrariũ determinat hic Julia. Dic ergo, qđ totum poteſt peti, non vt totũ conſequatur, ſed vt conſequatur intereſſe, ⁊ propter hoc dr hic ſolum intereſſe petẽdum: qꝛ propter ſolum intereſſe agitur. Simile in l. Julianus. §. j. de verb. oblig. ⁊ in l. etiam. de ſol. ⁊ in l. iij. §. ſi reddita. ſ. commo. ⁊ ex hoc apparet modus formãdi libellum in hoc
6 §. Vltimo ex hoc §. apparet † ꝙ in alternatiua perſonarum electio eſt rei, cui ſoluatur in hoc loco deſtinato, ⁊ non alibi, ⁊ ſic adaptatur ad regulam poſitam per Sceuolam in princ. legis.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ L. centum Capue. Aduerte ꝙ Ang. in l. ſi marito. §. fina. ſolu. mat. dicebat, ꝙ licet regulariter acceſſorium ꝙ petitur ſolo officio iudicis, extincto principali, nõ duret, vt l. iiij. C. depoſi. dicebat ipſe, ꝙ hoc fallit in caſu ſingulari huius §. ſecundũ ſuum intellectum, ⁊ ſecundum eum hoc erat hic ſpecialiter, ne debitor locupletaretur cum aliena iactura, nõ interueniente facto creditoris, ⁊ ex quadam naturali equitate, competit officium iudicis, etiam extincto principali. Sed glo. ⁊ Joan. de Imo. in d. l. ſi marito. §. ſi. dicit, ꝙ ſibi plus placet intellectus Bar. hic ad iſtum text. qui eſt minus exorbitans a regulis iuris, ⁊ minus gratioſus. Fugiendi autem ſunt, qui trahunt ius ad gratias, ſeu ad ius gratioſum. vt not. Joan. An. in c. ex parte. extra de teſtib. cum Bart. tranſit Bal. ⁊ Pau. de Caſt. hic, ⁊ glo. in l. iiij. C. depo. ſentit idem quod Ang. in d. l. ſi marito.

1 ☞ Solutioni non deſtinato in loco quando agitur an actio ſit arbitraria, ⁊ quibus caſibus.
2 Lucri ceſſantis ratio an habeat locum in intereſſe.
3 Eſtimationem, ⁊ valorem probandi modus.

§. Nunc de officio. Si agatur in loco non deſtinato ſolutioni, actio eſt arbitra-

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

arbitraria, ⁊ in ea habetur ratio intereſſe actoris ⁊ rei, ⁊ tā in-
trinſeci, quam extrinſeci, ⁊ eius quod cōſiſtit in dāno ſiue lucro.
* hoc dicit cum lege ſequenti.* ¶ Uel ſic ſm Jaco. Butrig. Iu-
dex pt minuere, vel augere ſortem pncipalē in cōdēnatione attē
* to intereſſe rei, vel actoris.* ¶ Opponi. aut reus eſt in mora, ⁊
non debet haberi ratio ſui intereſſe: quia damnū quod quis ⁊c.
vt in regula iuris, damnū quod quis. Aut non eſt in mora, ⁊ nō
poteſt conueniri, vt ſupra eadem l. §. ſi quis ita. Huius timore
gl. hic intrat vnā materiam, vt videamus per ſingula membra
† † quando agitur in loco non deſtinato vtrum actio ſit arbitra-
ria. Circa quod dic, Aut reus non eſt in mora, ⁊ ceſſat arbitriū
iudicis, vt l. ij. in prin. ⁊ ibi no. ſupra eo. quod eſt verum pro acto
re contra reū. Sed ſi poneremus reū non eſſe in mora, ſz acto
rem, tunc an actio poſſit eſſe arbitraria, quidam dubitant, quia
mora actoris nō erat deſtinata ad hoc vt reo noceat: imo reo p-
deſt, ſi ab eo non petatur, vnde non poteſt actori imputari cul-
pa ex qua lucrū ſentit. l. cum in fundo. §. q ſi mulier. verſi. qd ſi
acciderit. ī. de iure dotium. Et hec opi. tangitur hic in ſi. glo. ſed
non placet. Poteſt enī eſſe qd rei interſit, qr iuit tempore debi
to ad locū deſtinatū, ⁊ in eundo fecit expenſas, ⁊ ſibi pecuniam
obtulit, ⁊ conſignauit, ⁊ ſic intereſt ſua non accedere iterū ad lo
cum. Certe hoc totum venit in arbitrio iudicis, vt ī. eo. l. quod ſi
Epheſi. §. interdum. Quandoq3 contingit quod reus eſt in mo-
ra, ⁊ non actor, ⁊ tunc iſta actio eſt arbitraria: ⁊ in ea habet rō
intereſſe actoris, ⁊ rei. Sufficit enim quod reus grauat in hoc,
qr pōt alibi quam in loco deſtinato conueniri, ⁊ releuat in alio,
qr habetur ratio ſui intereſſe, vt hic, ⁊ in l. ij. in prin. ſ. eo. Qñq3
contingit quod eſt in mora tam actor, quam reus, ⁊ tunc di-
cunt quidam, quod actio nō erit arbitraria, ſicut qñ neuter eſt
in mora, quaſi mora cum mora compenſetur. l. ſi ambo. ī. de com-
penſa. Alij dicunt moram actoris non eſſe inſpiciendam, vt dixi
ſ. Ego dico moram actoris non eſſe inſpiciendam, non tñ quod
mora cum mora compenſetur: qr iſta mora committitur circa dā
verſa: ſz bene compenſabitur intereſſe cum intereſſe, vt in eo qd
vnum excedit aliud, condemnatio fiet vt no. in l. ij. in princ. ſ. eo.
Predicta vera, quando agitur in loco non deſtinato. Sz ſi age
ret in vno ex locis deſtinatis alternatiue vel copulatiue, dic vt
ſ. hac eadem l. in princ. ⁊ in §. ſi quis ita. Si vero ageret in loco
deſtinato, quando vnus ſolus eſſet deſtinatus, dicam ſtatim in
l. quod ſi epheſi. in princ. ī. eod. Opp. dicitur hic, quod intereſſe
excedit legitimum modum vſurarum, ⁊ ſic duplū, contra. C. de
ſen. que pro eo quod inter. profe. l. j. Sol. vt in gl. in ver. legiti-
2 mum. ¶ Opp. ⁊ videtur, † q non habeatur ratio lucri. l. ſi ſteri
lis. §. cum per venditorem. ī. de actio. emp. Sol. dicunt qdam qd
a hoc eſt ſpeciale in arbitrarijs. Alij dicūt quod imo eſt regula a
b in eo qui conſueuit mercari, b vel lucrari, vt hic dicitur in text.
quod eſt notandum. Uide tex. ibi, quid ſi merces. quē nota, ⁊ ma
xime propter l. primam. C. de ſent. que pro eo quod intereſt pfe.
Et huius cauſa Gul. hic ponit vnā diſtinctionē, an intereſſe ha
beatur ratio lucri, quam Cy. addit ad ſuam lect. in d. l. j. ⁊ ibi di
xi plene. Dixi in lege prima infra de act. emp. ⁊ in d. §. cum p vē-
* ditorem.* Circa hunc articulum, an in intereſſe habeatur ratio
lucri, diſtingue: quia aut eſt intereſſe lucri, quod venit ex re ipſa,
⁊ tunc habetur ratio lucri, vt ſi habes rem meam, ex qua habes
fructus. vt ī. de act. emp. l. Julianus. §. ſi fructibus. ⁊ §. ſeq. ⁊ C.
de rei vendi. l. certum. Aut tu queris de intereſſe, quod eſt pro-
pter rem, ⁊ tunc habeatur ratio lucri, vt ſ. titu. j. l. in hac. ſi cert.
peta. l. vinum. de act. emp. l. ratio. §. fina. Aut queris de intereſſe
extra rem, ⁊ tunc aut eſt tale intereſſe, quod non poteſt haberi ſi
ne iniuria alterius, ⁊ tunc non debet haberi ratio lucri. vt ī. de
fur. l. ſi is, cui. in ſi. Aut poteſt haberi ſine iniuria alterius ratio
lucri, ⁊ tunc aut agitur contra illum, qui non eſt in dolo, nec ī cul
pa: ⁊ tunc non habetur ratio lucri. vt ſ. ex qui. cau. maio. l. ſcien-
dum. ⁊ l. deniq3. ⁊ l. Proculus. ī. de dam. infec. Aut agitur cōtra
culpabilem, vel doloſum, ⁊ tunc aut lucrū apparet, ⁊ habet rō
eius ī. de fur. l. ſi quis vxori. §. pe. de condi. furti. l. ſi condicatur.
Aut non erat lucrum apparens, ⁊ tunc ſi res erat de ſui natura
apta ad lucrū, ratio lucri habetur. ī. loca. l. cum fundus. in ſi. ⁊ l.
ſi in lege. §. colonus. Aut non apparebat, ⁊ tunc ſi erat talis, qui
cōſueuerat lucrari, ratio lucri tunc habetur. ī. rem ratam habe.
l. ſi cōmiſſa. ⁊ hic. Si aūt nō conſueuit lucrari, tunc non habetur
ratio lucri. ī. de actio. emptio. l. ſi ſterilis. §. ſi per venditorem. et
de pericu. ⁊ commo. rei vendi. l. fin. ¶ Petr. de Bellapertica po
nit aliam practicam circa iſtam materiam de intereſſe lucri, et di
cit ſic, Aut ponitur in caſu, in quo agitur contra ius commune,
⁊ tunc non habetur ratio lucri, infra de donationi. inter virum
⁊ vxorem. l. ſi ſponſus. §. ſi maritus. lo ſecūdo. Aut agitur actio
ne competenti de iure communi, et tunc aut illa actio competit
ad vindictam, ⁊ non habetur ratio lucri. infra, de iniurijs. l. in
iuriarum. §. ſi quis in honoribus. Aut competit ad intereſſe, et
ad rem familiarem: tunc aut queritur de lucro incerto, et nō ha
betur eius ratio, dicto §. cū per venditorem. et ſ. ad l. Aquiliā.
l. quemadmodum. §. ſi nauis. lo j. Si de lucro certo ſeu veriſimi
liter preſumpto, ſi eſt iniquum, non habet ratio. vt d. l. ſi is, cui.
in ſi. Oldradus autem dicit ſic, Aut querimus de lucro iā que
ſito, et tunc habetur ratio lucri. Nam talis lucri amiſſio eſt dam
num vere in intereſſe petendum. vt infra de euictio. l. venditor.
Aut loquimur de lucro querendo, et tunc aut agitur contra nō
culpabilem, vel non doloſum, ⁊ tunc non habetur ratio lucri, vt
alleg. l. Proculus. ⁊ de aqua plu. arcēda. l. j. §. denique. aut agit
contra culpabilem, vel doloſum: ⁊ tunc aut iſtud lucrum erat
q̄rendum cum alterius iniuria, ⁊ tunc eius non habetur ratio.
Sic intelligit l. ſi is, cui. §. ſi. ī. de fur. Aut iſtud lucrum non erat
querendum cum alterius iniuria, ⁊ tunc aut iſtud lucrum erat
mere fortuitum, videlicet quod poterat eſſe, vel non eſſe: quia
tale lucrum haberetur, et tunc nunquam habetur ratio lucri,
et intereſſe: ita intelliguntur leges, que communiter male in-
terpretantur, ſ. de periculo, ⁊ commod. rei vendit. l. final. §. ſi
per venditorem. Aut non erat mere fortuitum, ſed lucrum erat
certum, ⁊ tunc habetur ratio lucri: ſic ſ. ad leg. Aquil. l. inde Ne
ratius. ſic ī. de fur. l. ſi quis vxori. §. penul. ¶ Andreas d Piſis
ponit aliam practicam, ⁊ dicit ſic, aut intereſſe lucri petitur ra-
tione equitatis ſola, ſiue ratione alicuius obligationis, ⁊ tunc
venit intereſſe lucri. Aut ratione obligationis, ⁊ tunc aut eſt ta
lis obligatio, que deſcendit propter officium neceſſarium: ⁊ tūc
lucri ratio habetur. vt l. quidquid. C. de arbi. tute. Aut nō venit
ratione officij neceſſarij, ſed ratione conuentionis: ⁊ tunc aut te
netur propter factum, aut propter non factum. Si primo caſu,
aut factum erat licitum: ⁊ non venit intereſſe lucri olim, vel ho-
die, vt l. fluminum. §. ſi. ⁊ l. Proculus. ī. de dam. infec. aut factum
erat illicitum, ⁊ tunc aut poterat percipi ſine alterius iniuria,
⁊ venit lucrū. vt l. ſi quis vxori. §. pen. ī. de furt. l. ij. §. merito. ī. ne
quid in loco publi. Aut nō poterat percipi ſine alteri⁹ iniuria,
⁊ tūc nō venit lucrū. vt l. ſi is, cui. §. ſi. ī. de fur. Et iſto caſu diſtin
guit gl. in l. ſi quis vxori. §. pe. Secūdo caſu, qñ propter non fa
ctum, ſeu propter factum, ſeu propter factum omiſſum, ⁊ ſubdi
ſtingue, aut loquimur in contractibus bonefidei, aut ſtricti iu-
ris. Si bonefidei, lucrum intrinſecum venit vt in l. ſi in lege. §.
colonus. ⁊ alijs ll. in glo. allegatis: non extrinſecum, vt allega. §.
cum per venditorem. niſi ratione loci adiecti in contractu bone
fidei aliud inducatur. Si vero loqueris in contractu ſtricti iu-
ris, tunc aut eſt arbitraria ratione loci, ⁊ venit intereſſe in lu-
cro extrinſeco: vt hic. aut non, ⁊ non venit. arg. l. Titius. ī. de p-
ſcript. verbis. Et ſic intellige l. fundum. ī. de verb. obl. ¶ Et ex
predictis diſtinctionibus maxime prima poteſt ſolui talis que
ſtio. Quidam artifex ſtetit cum aliquo per tres annos ſua nego
tia gerendo: deinde petit x. vel xx. libras: quaſi tantum fuiſſet lu
cratus, ſi ſtetiſſet per ſe illis tribus annis. Queritur an bene di
cat? videtur, quod non, vt ī. mand. l. inter cauſas. Credo tamen
q poſſit petere, dum tñ conſueuerit lucrari. ſ. de cōdict. indeb.
l. ſi non ſortē. §. libertus. in ſi. ⁊ eodem. titul. l. in ſumma. §. frumē
ta. ī. de preſcript. verbis. l. naturalis. §. at cum do. ⁊ de pericu. ⁊
cōmo. rei vēdi. l. ij. §. licet. ⁊ ī. depoſi. l. j. §. ſeruū. ⁊ ī. man. l. ſeruū
Titij. in ſi. j. reſpon. ī. mand. l. inter cauſas. §. fin. pro hoc ī. pro ſo
* ci. l. ſi vnus.* Ultimo ⁊ nota modum † probandi, ⁊ eſtimādi va-
c lorem iſtarum rerum, quia debes te referre ad certam ciuitatē,
3 vel regionem. Quod tetigi in l. ſi ſeruus. in prin. ſ. de cōdic. fur.
⁊ plenius in l. pretia rerum. in ſi. ad l. Falc.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Regula. No. ⁊ tene mēti, ⁊ vide Bar. ī l. j. C. de ſenten.
que pro eo quod intereſt. ⁊ vide Inn. in c. ſacro. extra de ſenten.
excommu. ⁊ Abb. in c. cum venerabilis. de exceptio. ⁊ in capit. p
veſtras. de donatio. inter virum ⁊ vxorem. Adde tu, ⁊ vide So
cin. in conſi. clvj. ⁊ Mar. Socin. in capit. dilecti. in notabilibus.
de foro competen. vbi dicit hoc etiam procedere de iure canoni.
⁊ ibi allegat concord. Et intelligit procedere hec in mercatore,
vel alio, qui cum pecunia ſolitus ſit lucrari: ſecus in doctore, vel
ſimilibus. Et d ibi ita pluries conſuluiſſe, ⁊ obtinuiſſe in foro
eccleſiaſtico.
b POMA. ¶ Mercari. Uide Ale. l. ſi cōſtāte. §. quoties. ff. ſol. ma.
Limita per Rom. ſing. cl. Alex. in l. cum quid. ff. ſi cert. pet.
c POMA. ¶ Ultimo no. Uide Anc. ī c. peccati venia. verſi. ſexto
quero. de regulis iuris. Feli. in c. cum venerabilis. de excep.

LEX V.

1 ☞ Temporis ratio quando habeatur ſi agitur in loco deſtena
to ſolutioni.

2 Stipulatus ſi quis ſit ſimpliciter nullo adiecto loco ſolutiõis, ⁊ conueniat reum alibi quam in loco promiſſionis actio non eſt arbitraria.
3 Arbitrator poteſt in totum abſoluere.
4 Arbitramentum eſt quedam tranſactio.

Quod ſi epheſi. Iſtud principium eſt ſubtiliter gloſſatum, et h.d. Si agitur in loco deſtinato ſolutioni, actio nõ eſt arbitraria ꝑ locũ, nec creſcit eſtimatio, niſi aliqd vltra fuerit ſtipulatum, vel interſit ratione temporis. h.d. Et continuat, q̄ ſ. loquutus eſt, quando agitur in loco nõ deſtinato ſolutioni: hic vero loquit, qñ agitur, vel qñ promiſſum eſt in loco
1 deſtinato. ¶ † Oppo. dicitur hic, ſi temporis vtilitas interuenit. contra, in actionibus ſtricti iuris nõ veniunt vſure ex mora l.j.C.de condi. indeb. nec etiam fructus ante lit. conteſt. vt l. cum fundus. in prin. ſ. ſi cer. pe. ergo non debet haberi ratio temporis. Iſtud contrarium non ſignatur in glo. tñ eius timore facta eſt gl. hic poſita, que legit hanc legem duobus modis principaliter. Primo, ꝙ hic ſit vna exceptio tm̃, ⁊ ponat vel, ꝓ et. q.d. non condẽnatur amplius, niſi ad quod eſſet ſtipulatus et ſi vtilitas temporis interuenerit. Et hoc ſentit gl. in prin. dum exponit, vel pro etiam. Sed hoc licet ſit verum in ſe, tamen facit violentiam litere. Unde legitur ſecundo modo vt ponantur due exceptiones, ⁊ ſic dictio, vel, ſtet proprie. vna, ſi ſtipulatus eſt, alia ſi temporis vtilitas interuenerit. Tunc ad contrarium reſpon. altero de duobus modis, primo q̄d ratio tẽporis fecit vt habeatur ratio damni contingentis circa rem ipſam, puta, ſi rei eſtimatio vilior eſt effecta. l. in hac. ſ. tit. j. non autem haberet ratio lucri, nec venirent vſure, vel fructus, ⁊ ſic actio non eſſet arbitraria. Vel intellige ſcd̃o modo quod hic intelligat vel loqt in actione ſtricti iuris q̄ hʒ inſtar bonefidei, vt in actione ex teſtamento. l. in minorum. C. in qui. cau. in integ. reſti. nõ eſt neceſ. tene quam
2 vis. ¶ † Quero d̃r, ſi aliqs eſt ſtipulatus ſimpliciter [a] nullo ad
a iecto loco, an ſi conueniatur alibi, quam in loco promiſſionis, erit actio arbitraria. Quidam dicunt, ꝙ nõ: q̄ ſolum eſt arbitraria propter loci adiectionem, que ratio hic ceſſat. Alij dicunt ꝯtrariũ, vt Gul. de cug. quia tacite videtur ineſſe locus, ſcilicet promiſſionis. l. cũ dies. §. ſi arbiter. ſ. de arbitris. q̄d non placet: q̄ ſecundum hoc omnis actio eſſet arbitraria, ſi ageretur alibi quã
b in loco ꝓmiſſionis, q̄d eſt ꝯ mentem huius tituli. Preterea non eſt verũ, q̄d tacite videat agi de loco ꝓmiſſionis, imo qñ locus nõ exprimit, intelligit de loco vbi petitur. l. vinum. ſ. ſi cer. pet. vnde non erit actio arbitraria, q̄ locus vbi petitur, videtur deſtinatus ſolutioni, vt hic.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Simpliciter. Quis locus videat deſtinat⁹ ſolutioni nõ expreſſo loco, vide Bar. in l. itẽ illa. circa fin. ꝓn. j. de cõſti. pe.
b POMA. ¶ Verum. Vide Aret. cõſi. xc. in fi. ⁊ in c. dilecti filij. §. quero igitur. de foro competen.

a §. Interdum. [a] Sicut arbitriũ iudicis verſatur [1] in augenda, vel minuenda condemnatione, ita etiam in totaliter abſoluendo, equitate hoc dictante h.d. Gl. oppo. de l. pma, in pncip. infra de vſur. dic vt in gl. ⁊ bñ.
3 ¶ † Quero. vtrũ arbitrator poſſit in totũ abſoluere? Et vr̃,
4 ꝙ non. † Nã arbitramentũ eſt quedam tranſactio vt in authen. vt diffe. iud. §. j. ⁊ ibi no. ⁊ C. de iud. authen. ſi vero contigerit. ſʒ tranſactio nullo dato, vel retento nõ valet. l. trãſactio. C. d̃ trãſ.
b ergo ⁊c. In cõtrarium vr̃ hic tex. [b] nã licet hec actio ſit arbitraria, ⁊ etiam committat in iudicis arbitrium, poteſt tñ iudex nõ ſolum augere, vel minuere, ſed etiaʒ in totum abſoluere, vt hic: ⁊ hoc verum, ⁊ ita obſeruatur. Ad argumentum in ꝯtrariũ reſpõ. dum dicitur, Arbitramentum [c] eſt quedam trãſactio. verum eſt largo modo ſumpta, hoc eſt, receſſus a lite, vt vidiſtis in l. ij. de iureiur. non autem intelligas ꝙ arbitramentum ſit tranſactio proprie, ⁊ ſtricte ſumpta.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Interdũ. Iſtũ tex. allegat Bar. in l. pma. C. de iuriſdictione omnium iudicum. in q̃one tertia, ⁊c. in vſi. q̃ro, vtrũ arbitrator, ⁊c. an arbitrator poſſit in totũ condemnare, ⁊ in totũ abſoluere. adde Bar. in l. furti. §. q iuſſu. de infa. ⁊ qualiter intelligatur, ꝙ arbitramentũ eſt tranſactio, adde Bar. in l. ſocietatem. §. arbitrorũ: in pma q̃ſtione, extra gl. infra ꝓ ſocio. ⁊ adde Bar. in dicto §. q iuſſu. ⁊ Bal. in l. fina. in prima oppo. C. de contrahẽ. emp. ⁊ in rubri. C. de rerum permutatione. ¶ Adde tu q̄d Ioã. de imo. in c. ſi qñ. de offi. dele. tenet, ꝙ ſtatutum faciens mentionem de tranſactione habet locum in laudo. ⁊ vide Bal. in conſil. cccl xiij. in j. vol. vbi tenet quod ſit tranſactio.

b POMA. ¶ Textus. Vide Bar. l. ſub pretextu. la j. C. de trãſac. Alex. conſi. cxix. vol. ij.
c POMA. ¶ Arbitramentum. Vide Iaſ. l. tranſac. C. de tranſact. Alexan. conſilio xxxij. in i. col. volu. ij. ⁊ conſilio cxix. in volu. ij. Iaſo. in §. omnium. inſti. de act. limita per Pau. conſi. lxx.

LEX VI.

1 ☞ Actio ex teſtamẽto an, ⁊ in quibus habeat inſtar bonefidei.
2 Actiones arbitrarie quot ſint.

Si heres. Actio ex teſtamẽto, ⁊ certi condictio ex mutuo ſunt arbitrarie propter locũ. h.d. cũ l. ſeq. ¶ Opp. ꝙ actio ex teſtamẽto nõ ſit
1 arbitraria, † quia habet inſtar bonefidei. l. in minorũ. C. in qui. cau. in integ. reſti. non eſt nece. ⁊ not. ſ. l. proxi. in prin.
a ergo nõ eſt bonũ [a] argumẽtũ. Reſpon actio ex teſtamento dicit habere inſtar bonefidei quo ad fructus ⁊ vſuras. d. l. in minorũ.
b Item quo ad aliud [b] vt re ſoluta non perfecte duret actio prima, ſicut in actionibus bonefidei, vt l. huiuſmodi. §. edes. j. d̃ le. j. quo ad alia remanet ſtricti iuris, niſi propter aliud eſſet arbi-
* traria, vt hic, ⁊ l. alias. ſ. de in litẽ iu. * ¶ † Quero quot ſunt
2 actiões arbitrarie, propter locũ? Gl. dicit ꝙ tres proprie. ſ. qñ quis ſtipulatus eſt, vt l. j. ⁊ l. iij. in prin. ſ. eo. ⁊ ex teſtamento, ⁊ ex mutuo, vt hic eſt, ⁊ quarta ad exemplũ iſtarũ, ſ. actio de cõſtituta pecunia, vt l. ſi duo. j. tit. i. do. Nic. de Mata. dixit i quadã ſua diſpu. quod omnis actio ſtricti iuris propter adiectionem loci poſſet eſſe arbitraria. Hoc probat primo ex rub. q̄ naturaliter loquitur de eo q̄d certo loco dari oportet, ⁊ non d̃r, nec reſtringit ſe ad cauſam. ſic. C. eo. in rub. Pro hoc ſ. de cond. indeb. l. q certo. ad idem. ſ. de iud. l. eum qui. vbi ille qui ſtipulatus eſt factum, ſi agit ad intereſſe, quod expreſſe in ſtipulatione nõ eſt deductum. agit arbitraria. ⁊ iſtam opi. puto veram. Ad idem d. l. ſi duo. §. j. de conſt. pecu. ⁊ pro hoc. quia eadem eſt ratio q̄ ponit
* in l. j. ſ. eo. * Conclude ergo ſecundum Oldra. ꝙ in omni obligatione habenti loci adiectionem habet locũ actio arbitraria: patet per l. in bonefidei. que j. proxime ſequitur. Naʒ cũ actiones bonefidei differãt ab arbitraria actione, ergo in omnibus alijs ſtricti iuris regulam confirmare videtur, ⁊ remanet ius cõmune. vt j. de fun. inſtruc. l. queſitum. §. idem reſpondit domo deſtru
* cta, quia aliter dicendo non habet locum equitas. l. j. ſ. eod. tit. *

ADDITIONES.

a ALEX. Bonum. Adde gl. in d. l. in minorum.
b ALEX. ¶ Aliud. Adde Bar. in l. inſulam. §. j. j. loca. ⁊ Bar. in l. continuus. §. illud. j. de verb. obl. ¶ POMA. An vltima voluntas eqparet, vide Are. l. iiij. §. Cato. ff. de verb. obl. vbi ponit notabilem intellectum huius legis.
* CLAVD. ¶ Litem iur. Adde Imo. in l. eadẽ. §. Cato. ⁊ ibi Are. j. de verb. obl.

LEX VIII.

1 ☞ Actiones bonefidei non dicuntur arbitrarie propter locum, ⁊ ratio, nu. 2.
3 Dictio arbitraria, nõ eſt propriũ nomen actionis, ſed adiectio.
4 Solutionis locus ſi in ſtipulatione nõ ſit poſitus, ſed petitionis ꝓmittens ſi in loco non inueniatur poteſt alibi conueniri.

a In bonefidei. [a] Actiones bonefidei † nõ
1 dicuntur arbitrarie ꝑ locũ, ſʒ actiones ſtricti iuris ſic. h.d. * Iuxta nota. ſ. de
* condi. ob turp. cau. l. ſi veſtimenta. §. ſi reʒ. in gl. in vb. actionem, que incipit, vt j. de po. l. fin. Item quia in actionibus bonefidei, vbi intereſſe eſt in obligatione venit iure actionis in petitione. vt j. de act. emp. l. j. Secus eſt in actionibus ſtricti iuris, vbi intereſſe non eſt in obligatione: ⁊ ideo oportet quod iudex arbitretur. ſ. eo l. non vtique. §. nunc de officio. ⁊ j. eod. tit. l. centum Capue. in med. Et eſt ratio rationis: quia multa veniũt in actionibus bonefidei, de quibus non eſt actuʒ, nec cogitatuʒ. In actionibus autem ſtricti iuris non, vt ſ. de cõdic. ob tur. cau. l. ſi. iſtam rationem videtur notare gl. inſt. de acti. §. actionum. in ſecũda gl. Et ideo ſecus eſt in actionibus ſtricti iuris. iuxta no. in l. ſi veſtimẽta. §. ſi ob rem. ſ. de condic. ob turp. cau. in gl. in vb. duntaxat. que incipit. ⁊ ideo dicitur ⁊c. Et ideo quod plenũ eſt, non poteſt eſſe magis plenum. j. de hered. inſtit. l. ſi te ſolum. C.
* de fideicom. l. quamuis. * ¶ † Quero, quare actiones bonefidei
2 non dicuntur arbitrarie? Reſpondeo quia ex natura ipſarum iudicis officium multum poteſt, vnde non eget ea actione arbi-
3 traria, ſecus in ſtricti iuris. ¶ † Quero vtrum hec dictio, arbitraria, ſit proprium nomen actionis? Dicit gl. quod non, ſed dicitur quedaʒ adiectio: dicitur enim actio ex teſtamento arbitra
4 ria, ⁊ certi condictio arbitraria, ⁊ ſimil. ¶ † Quero qd ſi in ſtipulatione non ſit adiectus locus ſolutionis, ſʒ petitionis. verbi gratia, tu ꝓmiſiſti mihi dare centũ, ⁊ ego ꝓmiſi a te petere tantum Florentie, non reperio te ibi, vtrum potero alibi te conueni

uenire virtute actionis arbitrarie, ita quod in illa actione verſatur iudicis officium, propter locum? Certe ſic. caſus ẽ hic ſecundum vnã lec. ibi, condicturum. i. cõdictione actionis. Sic debet intelligi l. nemo poteſt. ĵ. de legatis ĵ. ⁊ illud quod ibi dicitur, quod agenti alio loco obſtat exceptio, eſt verum, niſi ꝓpter moram rei deueniretur ad arbitrium iudicis, vt hic. qḋ eſt valde notandum.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ In bonefidei. Adde Bar. in l. j. C. vbi cõueniat̃ q certo loco dare ꝓmiſit. Et iſtũ tex. allegaui tibi ĩ l. ſingularia. ſ. ſi certum pe. ¶ Pom. Vide quid per iſtum tex. dicat Mar. no. xlvj.

LEX IX.

1 Officium iudicis in arbitrarijs exercetur etiam contra fideiuſſorem.
2 Mora rei non auget obligationem fideiuſſoris. ⁊ num. 8.
3 Fideiuſſor ſimpliciter acceptus videtur intercedere in vſuris.
4 Officium iudicis mercenarium non ſubſiſtit actione principali ſublata.
5 Fideiuſſoris ex mora quando poſſit agi actione arbitraria. Et quando poſſit ex ſua mora teneri. num. 7.
6 Fideiuſſor quando poſſit in plus teneri, quam principalis.

a Centum Capue. a Arbitraria actione fideiuſſor cõuenitur vt reus, nec ex mora rei ei⁹ obligatio augetur, ſecus in vſuris per ſtipulationem debitis. ⁊ hoc interesse, cum officio iudicis mercenario exigatur, in tantum durat * ꝓ rata, in quantum de ſorte reſtat ſoluendum. h. d. * Et apoſtilla tex. ibi, quam alibi ſolui. quaſi dicat iſte tex. Sicut conuento reo in alio loco deſtinato, habetur ratio tam ſtipulatoris, quam promiſſoris. vt ſ. eo. l. ij. ⁊ l. pe. in §. penul. ſic et conuento alibi fideiuſſore habetur ratio intereſſe ſtipulatoris, ⁊ fideiuſſoris. * ⁊ eſt famoſa ⁊ ſubtilis lex. ⁊ diuiditur, quia primo ponit vnũ dictum. Secũdo aliud dictum. Tertio reſpondet tacite obiectioni. Quarto ſuam reſponſionem ꝓbat per argumentũ. Secũda ibi, nec oportebit. Tertia ibi, neque enim. Quarta ibi, eius que. * Caſus in terminis in prima parte eſt planus. * Vel ſic ſecũdũ Jaco. Butri. fideiuſſor tenetur ad intereſſe ex mora propria in actione arbitraria ex mora rei ſola, ſecus in vſuris ſtipulatione debitis, ad quas tenetur ex ſola mora rei. Et rationem differentie aſſignat. * Sequitur ver. nec oportebit. iſte ꝟſic. legitur ĩ gl. ſex modis, ⁊ ſeptimo modo ſecundũ Pet. ideo ponam caſum in nube, ⁊ lecturas examinabo per contraria. ⁊ caſuz forma ſic, Vidi qḋ agitur arbitraria contra fideiuſſorem, quero, vtrum iudex debeat habere reſpectum ad moram ipſius rei principalis, vel ad moram ipſius fideiuſſoris? Reſpondetur quo ad moraz ipſius fideiuſſoris. Nã ex mora ipſius rei principalis, quia forte ſtetit per eum quo minus Capue ſolueret, non augeretur obligatio ipſi⁹ fideiuſſoris. h. d. Sequitur in tex. neque enim. ¶ Ad predicta oppo. quia ſi debitor promiſit ſortez, ⁊ vſuras, ⁊ dedit fideiuſſorem, obligatio vſurarum committitur etiam cõtra fideiuſſorem, etiam ex mora rei principalis, ⁊ ſic mora rei auget obli-
b gationez fideiuſſoris. b Ad hoc reſpondet, quod diuerſus caſus eſt ille, de quo oppo. nam ibi due ſunt obligationes ab initio, ſcilicet ſortis, ⁊ vſurarũ, vnde fideiuſſor ſimpliciter acceptus in omnẽ obligationem videtur intercedere, ſed hic ſors debetur iure actionis, intereſſe vero propter locum non eſt in obligatione, ſed venit officio iudicis mercenario: quia loco deſtinato ſeu tẽpore debito reus non ſoluit, vnde in hoc non tenetur fideiuſſor ex perſona rei, nec hoc videt̃ promiſiſſe, ſed ex perſona ſua. h. d. * * Vt iſta contraria gloſſarum valeant cõcordari, ſi queratur, an fideiuſſor teneatur ad vſuras, vel itereſſe ita dicas, quod aut ille fideiuſſor ſe obligauit ad certam quantitatem, aut ad omnẽ cauſam, aut ſimpliciter. Primo caſu non tenetur ad vſuras, nec ad intereſſe. vt ĵ. de fideiuſſ. l. fideiuſſores magiſtratuũ. in prin. ⁊ §. j. ⁊ hic in ij. glo. in verb. accepiſti. cum dicit, in centum. Si ad omnem cauſam, tũc tenetur ad vſuras, ⁊ ad intereſſe, Siue ſint debite per ſtipulationẽ, vt hic, ⁊ in verſi. neque enim. in fine. Siue debite ex natura contractus bonefidei ex tempore more. vt l. quero. in princ. ĵ. loca. Siue ſint debite in actione arbitraria ex tempore more: quia tunc in omnem cauſam ad illud ſe obligaſſe videtur. Arg. ĵ. de lega. iij. l. Julianus. poſito, quod debitor non eſſet in mora, tempore quo iſte fideiuſſit, quod videtur cõtra mẽtem huius legis. Quia hic dicitur, quod non tenetur ex mora debitoris, ſed ex ſua propria. Sz poſſet reſponderi, qḋ lex iſta loquitur, vbi ſimpliciter fideiuſſit. Si autem in omnẽ cauſam, tũc tenetur in plus. d. l. Julian⁹. quod nõ placet, quia poſito quod in omnem cauſam fideiuſſerit, non tamen debet durius teneri, quã debitor principalis. durius autem teneretur, ſi teneretur ex mora debitoris principalis antequam fideiuſſor ipſe eſſet in mora, vel propter loci diſtantiam, vel propter eius debilitatem.

⁊ ſic no. in princ. magne glo. Ad quod ĵ. de fideiuſſo. l. ſi teſtamento. §. ſi. et. l. grece. §. illud commune. ⁊ l. ſtichum. Quare nõ placet, quod etiam ad omnem cauſam interueniens, teneatur ad intereſſe ex mora debitoris principalis in actione arbitraria, ſi ipſe in mora non fuerit, vt hic in verſic. nec oportebit. licet teneat̃ in actione bonefidei, vel quãdo per ſtipulationẽ debetur, vt no. in magna glo. Aut fideiuſſit ſimpliciter ⁊ tunc tenetur ad intereſſe, quod interuenit per ſtipulationem. Item ⁊ quod ſine ſtipulatione, ex natura tamen contractus bonefidei, vt hic no. in magna glo. ⁊ in gl. hic ſuper verbo, augeri. Ad quod ĵ. de fideiuſſo. l. ſi quis pro eo. §. ſi nummos alienos. hoc caſu tenetur ad intereſſe, quod eſt in arbitrarijs. Dic aut illud erat iam cõmiſſum ꝓpter moram tempore, quo fideiuſſit, ⁊ tunc tenetur ⁊ ad illud tã quam iam debitum. vt ĵ. eod. ti. l. fina. Aut nondum erat commiſſum propter moraz, quia mora non preceſſit, ⁊ tunc non tenetur ad illud ex mora principalis debitoris. vt hic in verſi. Nec oportebit. Sed ex ſua propria, vt in princip. huius legis. Gulielm⁹
* de Cug. not. * ſequitur ver. eiuſque. Dixiſtis qḋ hoc intereſſe propter locũ venit officio iudicis mercenario, ꝓbetis hoc. Ad hoc reſpõdet Juriſconſult⁹, eiuſque differentie ⁊c. Et caſus eſt
1 planus. ¶. † Not. qḋ officium iudicis in arbitrarijs exercetur
2 etiam cõtra fideiuſſorem, ⁊ hoc in j. parte huius l. ¶ † Secũdo no. quod mora rei non auget obligationem fideiuſſoris. ⁊ hoc in
3 ſecunda parte. ¶ † Tertio no. quod fideiuſſor ſimpliciter acceptus videtur itercedere in vſuris per ſtipulationẽ promiſſis. ⁊
4 hoc in tertia parte. ¶ † Quarto no. qḋ ſublata actiõe principali officium iudicis mercenariũ non ſubſiſtit. Venio ad apparatum, ꝓ cuius euidentia debes ſcire, ꝙ hic ſunt due glo. mag. vna fuit glo. antiqua, ⁊ illa fuit Azo, ⁊ iſta eſt ſecunda gl. ſuper ꝟbo, augeri, tamen in illa fuit inſerta quedã additio circa finẽ ipſius, que fuit inordinate poſita, vt ĵ. videbitis. alia eſt glo. noua Accurſij, ⁊ iſta eſt prima gl. magna, que recitat opi. omnium. ⁊ propter hoc multa contraria tanguntur etiam in ſecunda gloſ. ⁊ omnes iſte varietates reſpiciunt ſecũdam particulã huius legis que dicit quod ex mora rei non augetur obligatio fideiuſſoris. ego quamlibet particulam legis de per ſe examinabo.

c Venio ad primam ⁊ oppo. quod ex mora c fideiuſſoris nõ poteſt agi
5 arbitraria, vt ĵ. de fideiuſ. l. ſi teſtamento. §. ſi. Sol. † ſi reus principalis non eſſet in mora perueniendi ad locum ex mora fideiuſſoris non ageretur arbitraria, vt in contrario. Sed ſi eſt in mora vterque, tam reus, quam fideiuſſor, tunc agitur arbitraria cõtra fideiuſſorem ex mora ipſius fideiuſſoris, non ex mora rei principalis. Ita loquitur hic, ⁊ ſic oportet te intelligere principiuz, qḋ vterque erat in mora. Ex hac ſol. habes duo. Primo quod fideiuſſor nõ tenetur ex mora ſua, niſi etiam principalis re⁹ ſit in mora. Secũdo ꝙ ipſe fideiuſſor ex mora ſua tenetur. Ad ꝓmuz opp. de l. mora. ĵ. de ver. obli. ⁊ l. ſi ſeruũ. §. ſequit̃. ⁊ §. nunc de effectu. eo. ti. Sol. quãdoque principalem nõ eſſe in mora, facit diez obligationis nõ veniſſe quo ad id, quod principaliter in obligatione deducitur, ⁊ tunc fideiuſſor ex ſua mora non poteſt teneri, niſi precedat mora rei. caſus eſt hic. Nam niſi precedat tempus, quo reus potuit peruenire ad locum, dies obligationis non venit, vt l. iij. §. ſi quis ita. ſ. eod. Quandoque reum principalẽ nõ eſſe in mora non impedit diem obligationis principalis venire, tũc, fideiuſſor poteſt teneri ex ſua mora d. l. mora. de ver. obli. cũ ſi. Sed contra hoc opp. ergo in plus tenebit̃ fideiuſſor, quã prin-
6 cipalis, contra. l. hi qui acceſſionis. ĵ. de fideiuſ. Sol. † fideiuſſor non poteſt in plus teneri, quam principalis in his, que principaliter deducuntur in obligationẽ, ſed in his, que ex poſtfacto propter aliquod factum, vel non factum incipiunt deberi, poteſt fideiuſſor in plus teneri quam principalis, vt hic, ⁊ quod ſ. prox. dixi. Et per hoc dico, quod licet principalis non promiſerit penam, ⁊ fideiuſſor interceſſerit promittendo penam, non vitiatur
7 fideiuſſor. ¶ Ad ſecundum oppo. † qḋ fideiuſſor nunquaz ex mo
d ra ſua poſſit teneri. d l. ſi libertus moram. ĵ. de ope. lib. ⁊ l. cum filius. §. j. de ver. obli. So. aut loqueris in obligationibus facti, ⁊ loquuntur contraria. quod dic, vt ibi. Aut in obligationib⁹ dãdi, ⁊ tunc aut loqueris de intereſſe, qḋ venit propter locum, ⁊ poteſt fideiuſſor in plus teneri quam ex perſona ſua, vt hic. Aut loqueris de vſuris, ⁊ tũc ſi quidẽ de his, q̃ veniũt officio iudicis mercenario in actionib⁹ bonefidei, tunc fideiuſſor nõ poteſt te-
e neri ex ſua mora, e q2 ipſe ſemp tenet̃ actione ſtricti iuris. ſ. ex ſtipulatione. l. blandit⁹. C. de fideiuſ. ⁊ l. ſtipulationũ alie. §. ſatiſfaceptio. ĵ. de ver. ob. Sed ſi acciperes fideiuſſorez large, ita, qḋ cõprehenderet mandatorẽ qui tenetur actione bonefidei, tũc poſſet teneri ad vſuras ex ſua mora. l. mora. §. in bonefidei. ĵ. de vſu. Sed ſi queris de vſuris, que veniunt ex ſtipulatione, tũc ſi ĩ ſortẽ tantũ interceſſit, ad vſuras nõ tenetur. l. fideiuſſores magiſtratuũ. ĵ. de fideiuſ. Sed ſi promiſit ſimpliciter, tũc tenet̃ tã ex mo

ra ſua quã principalis rei, vt hic in tertio reſpõ. Et hoc voluit tangere quedã additio que fuit facta circa fin. ſecũde gl. magne, que tamẽ additio male eſt ſignata. ⁊ ideo videas eã, ne erres in intellectũ gl. ibi videt̃ etiã ꝙ ex ſua perſona, ⁊c. ⁊ eſt additio, nec bene cõtinuatur cũ precedentibus, ⁊ durat vſque ibi, hic in ſorte tantũ interceſſit, ⁊c. ⁊ illud, hic in ſorte tantũ, ⁊c. debet coniũgi cũ precedenti parte gl. quia eſt de gl. veteri.

a **Venio** ad ſecundam partẽ, ⁊ op. † ꝙ ex mora rei augeatur obligatio fideiuſſoris. l. mora rei. de ver. obl. Gl. j. magna iſtud cõtrariũ ſignat ſimul cũ cõtrario de l. quero. ⁊ procedit ad ſolutionem cõtrarij de lege, quero. ⁊ iſtud omittit. Secunda vero gl. magna in princi. iſtud ſoluit, ⁊ bene. Nam ibi mora rei nocet fideiuſſori ad conſeruandã obligationem, in qua obligatus erat, vt interitu ſpeciei nõ liberetur, non autẽ auget, vt aliquid addat. ¶ Op. ij. de l. quero. j. loca. vbi mora rei auget obligationem fideiuſſoris, ⁊ facit eũ teneri ad vſuras. Hui⁹ timore ſunt in hoc ver. ſeptem lecture, quarũ quinque ponuntur in j. gl. magna, ſexta in ſecunda gl. magna, ſeptima tangit̃ in quadam gl. parua, que eſt ſuper ver. ꝑ eũ. ¶ Venio ad primã, dico ꝙ hic fideiuſſor interceſſit in certa quãtitate limitata. vnde non tenet̃ in pl⁹ ex mora rei, in contrario interceſſit ſimpliciter. Iſta lect. lʒ in ſe ſit vera per d. l. fideiuſſores magiſtratuum, tñ, quantum ad hanc legẽ, non eſt vera, q2 ſecundũ hoc non eſſet differentia inter intereſſe ratione loci, ⁊ vſuras, cuius contrarium vult hec lex. Et iſta reprehenſio tangitur in fi. ſecunde gl. magne. iungendo eã vt ſ. dixi. Vnde alij legũt ſecũdo modo, ꝙ hic ſimpliciter interceſſit in omnem caſum, ſed ideo nõ augetur obligatio fideiuſſoris, q2 ſors iã erat ſoluta, ideo nõ poteſt agi pro intereſſe, vt hic in fi. legis, ⁊ ſm hoc eſt differentia inter obligationem vſurarũ debitarũ ex ſtipulatiõe, ⁊ hoc intereſſe, q2 ſorte ſoluta vſure poſſunt adhuc peti. ⁊ hoc vult dicere iſta lex. ¶ Sʒ cõtra hoc op. de tex. q dicit nõ augeri. Cũ enim ſit ſublata obligatio, quomodo queritur de eius augmento? Reſpondetur, ꝙ hic cõſideratur illud quod fuit ante ſolutionẽ factam. Iſta lec. cõtinet diuinationem, nec videtur de mente huius litere, ꝙ in hoc caſu ſors eſſet ſoluta. Nã tunc Iuriſcõſultus ponit pro cõſtanti, ꝙ intereſſe nõ poſſit peti, vt in fi. legis. Vnde alij legunt tertio modo ⁊ dicunt, ꝙ hic nõ augetur obligatio fideiuſſoris, q2 non erat

f in mora ipſe, nec ab eo poterat vllo modo peti, ^f quia forte reus principalis erat fortior, ⁊ citi⁹ potuit peruenire ad locũ. Fideiuſſor erat debilior, ⁊ ſic tardi⁹ potuit peruenire ad locũ, merito, cum nullo modo poſſit cõueniri. l. ſi teſtamento. in fine, de fideiuſ. obligatio eius nõ augetur propter rei morã. Sed ſi poneremus vtrũque eſſe in mora, obligatio fideiuſſoris augeretur ex mora rei, per d. l. quero. ita intelligũt iſti. Pet. dicit hanc lec. nõ eſſe verã, q2 debilitas fideiuſſoris nõ debet attẽdi: nam caſus ſuperueniens in perſona eius, qui debet, non nocet creditori. l. ad diẽ. j. de ver. ob. Poteſt enim mittere aliuʒ, ſi ipſe nõ poteſt ire. Certe dictũ Pe. poteſt eſſe verũ, ſi debilitas ſuperuenit fideiuſſori poſt obligationẽ cõtractã, ſʒ ſi tẽpore obligatiõis fideiuſſor eſſet debilior reo, tũc qualitas ꝑſone cõſideraretur. l. cõtinuus. §. cũ ita. de ver. ob. Vel (vt iſta obiectio Petri ceſſet) potes ponere exemplũ, fideiuſſorem nõ eſſe in mora, principalẽ autem ſic, ex diuerſitate locorũ, q2 locus vbi fideiuſſor promiſit, magis diſtabat a loco ſolutionis, ar. l. eandẽ. §. ſi. de duo. reis. ⁊ tangitur in hac gl. circa lec. Io. quintam. Hec lect. cõtinet diuinationẽ, tamen vera eſt in ſe, quantũ ad caſum legis, non inquantũ cõcedit fideiuſſorẽ teneri ex mora rei, ſi ipſe fideiuſſor nõ eẽt in mora, vt videbitis j. Vnde alij legũt quarto modo, ꝙ hic cõueniebatur Capue. ſ. in loco deſtinato ſolutioni. vnde nõ eſt arbitraria, vt l. quod ſi Epheſi. in prin. ſ. eo. ¶ Cõtra hoc opp. q2 ſi hoc eſſet, teneretur ad vſuras debitas officio iudicis, ſi cõueniretur in loco deſtinato ſolutiõi per d. l. quero. ⁊ tex. hic in ſeq. ver. videtur velle facere differentiam inter vſuras debitas ex ſtipulatiõe, ⁊ debitas officio iudicis. Sol. fateor cõtrariũ, ſi fideiuſſor interceſſiſſet in cõtractu bone fidei, ſed hic ideo in text. ſit mẽtio de vſuris debitis per ſtipula. q2 interceſſit in ꝯctu ſtricti iuris, ⁊ ideo non debetur. Iſta lect. nõ eſt vera, ⁊ ꝯtinet diuinationẽ, ⁊ vr̃ cõtra tex. in prin. qui dicit, ſi alibi quã Capue petat̃, ⁊c. Vnde alij vt Ioã. legũt quinto modo, ⁊ incipit ei⁹ lect. ibi, vel clarius. ⁊ quod hec lex loquatur in fideiuſſore, qui interceſſit ſimpliciter. ⁊ ꝙ nõ eſt ſoluta ſors, ⁊ ꝙ fideiuſſor eſt in mora, ⁊ ꝙ cõuenitur alibi, quam Capue. ⁊ ſic excluduntur omnes lec. precedẽtes. Ad l. quero, reſpon. ꝙ ibi loquat̃ in vſuris debitis officio iudicis mercenario, ꝙ deſeruit actioni bone fidei ſecũdũ naturã ipſius actionis. me

g rito, fideiuſſor ſimpliciter accept⁹ ad illas tenetur^g, licet Pla. dixerit cõtrariũ ad cui⁹ rationẽ plene reſpõdetur per gl. in d. l. quero. hic vero loquimur in intereſſe. quod venit propter locũ in actione arbitraria officio iudicis preter naturam actionis. Merito ergo ad hoc fideiuſſor nõ tenetur. ita loquit̃ hic. Et ſic habes notare tres caſus. Intereſſe ꝓpter locũ, vt hic vſuras debitas ex ſtipulatiõe, vt in ſeq. reſpõſo. itẽ vſuras debitas per officiũ iudicis in actionib⁹ bone fidei. d. l. quero. Et hoc clare exa mina t̃ in vltima parte huius gl. ⁊ hãc opi. tʒ Dy. in repet. huius l. Mar. Sill. reprehẽdit hãc lec. q2 pacta incõtinẽti appoſita in ſunt, ⁊ informãt actionẽ, vt videãtur eſſe eiuſdẽ nature. l. lecta. ſ. cer. pe. ſ. Sed hic in ipſa ſtipulatiõe ſit adiectio loci de ſoluẽdo Capue, ⁊ ꝓpter locũ hʒ iudex arbitriũ in hac actiõe, ergo videtur illos habere ex natura actionis. Pe. etiã in rep. huius legis dãnat rationẽ Io. q2 ſi i vſuris teneret̃ fideiuſſor ſimpliciter acceptus, que vſure ſunt odioſe, ⁊ debẽtur creditori, non contẽplatione alicuius ĩtereſſe, multo magis in iſto intereſſe deberet teneri, in quo cõſiderat̃ dãnum emergẽs ⁊ lucrũ ceſſans. ſ. eo. l. iij. §. nũc de officio. Vnde Azo legit ſexto modo ⁊ eius lec. ponit̃ in ij. gl. magna ibi, ſed adhuc videt̃ in totũ teneri. ⁊ etiã in ſumma. C. loca. circa fi. vt dicamus idẽ eſſe in hoc intereſſe ⁊ vſuris debitis ex officio iudicis. Sed diſtinguam⁹ ſic. Aut tẽpore, quo intercedit fideiuſſor, vſure debebãt̃ vel intereſſe ꝓpter locũ, ⁊ tũc fideiuſſor ſimpliciter accept⁹ tenebit̃. vt d. l. quero. Aut tẽpore quo interceſſit, nõ erãt vſure debite, vel intereſſe, ⁊ tũc ex mora rei nõ augebit̃ obligatio fideiuſſoris. ita loquit̃ hic. Cõtra hanc lecturã facit. j. eo. l. ſi. Sol. Azo ibi format queſtionẽ, ⁊ nõ reſpõdet, ſed dic: vt ibi plene examinabo. ⁊ in hac lect. reſidebat Mar. Sil. ⁊ Iac. But. Iſta lec. Azo. ẽ cõtra caſum. l. ſi poſtea. j. rẽ pu. ſal. fo. vbi fideiuſſor ſimpliciter acceptus tenet̃ ad vſuras, que nõ debebãtur tẽpore, quo interceſſit. Vnde Petrus legit hic legẽ ſeptimo modo, ⁊ dicit ꝙ hec lex cõcor. cũ l. quero. Nam nec hic, nec ibi obligatio fideiuſſoris augetur, ſʒ vſura, vel intereſſe per officiũ iudicis debetur. Iſta lec. tacite tãgit̃ ⁊ reprehenditur hic ꝑ gl. paruã ſuper verbo, per reũ. quia hic obligatio aſſumitur large, ⁊ cõprehendit etiã id, quod officio iudicis debetur. Et hoc eſt ꝙ voluit hic dicere Iuriſcõſultus, q2 officiũ iudicis hic nõ exercebitur circa obligationem fideiuſſoris propter morã rei. Quid ergo dicemus? Dico, ꝙ opi. Io. eſt veriſſima, quia aliud eſt in intereſſe debito propter locũ, vt hic, aliud in vſura debita officio iudicis, vt in contrario. Rationem aſſigno, licet ratio Io. poſſet etiã ſuſtẽtari, tamẽ ratio vera eſt quã ponit hic Iuriſcõſultus. Nã illud ꝙ mouet officium iudicis in actione arbitraria, propter locũ, nõ eſt mora non ſoluentis tantũ, ſed eſt etiã, quia alio loco quis ad ſolutionẽ cogit̃: quia ſi in loco deſtinato cogeret̃, nõ eſſet actio arbitraria, vt ſ. eo. l. ꝙ ſi Epheſi. Licet ergo reus principalis ſit in mora, apparet, quod in eius perſona nõ cõcurrit id quod cauſat iudicis arbitriũ in hac actione, q2 ab eo nõ petitur aliquid, ſed a fideiuſſore. Quia ibi a fideiuſſore petit̃, ⁊ a fideiuſſore ſit executio. ⁊ ſic cũ eo agitur ille actus, qui parit arbitrium iudicis merito eius ꝑſona inſpicitur. Et hoc dicit Iuriſcõſultus in ver. ſeq. vbi dicit, hic tãtũ vna pecunie credite eſt circa cuius executionẽ, ⁊c. Actus ergo cogẽdi ad ſoluẽdũ in alio loco, eſt ille, qui arbitriũ iudicis principaliter producit, qui cũ geratur cum fideiuſſore, merito perſona fideiuſſoris inſpicitur. Et hunc intellectum ad hanc legem habuit Paulus Iuriſconſultus, j. eod. l. ſi. ⁊ ibi declarabo. Sed in actionibus bone fidei iſtud, ꝙ cauſat officium iudicis ad vſuras, eſt pricipaliter natura obligationis, pro qua fideiuſſor interceſſit, merito augetur obligatio ex mora rei, ⁊ ideo circa hoc haberemus diſtinguere: ſed circa hoc diſtinguam j. eo. l. ſi. que lex eſt declaratio huius legis.

Venio ad tertiam partem, dicitur hic quod hoc intereſſe venit officio iudicis. contra de l. ſtipulationes nõ diuidunt̃. ver. Celſus. de ver. obl. ⁊ de act. emp. l. j. in pñc. ⁊ de condi. fur. l. in re furtiua. Sol. ibi loquitur in obligationibus facti ⁊ de intereſſe, ꝙ ſuccedit in locũ ipſi⁹ principalis obligationis, quod intereſſe videtur tacite promiſſum. hic loquit̃ de intereſſe, ꝙ venit extrinſecus. l. iij. §. nunc de officio. ſ. eo.

Venio ad vltimã partem, ⁊ videtur, ꝙ ſorte ſoluta, remanet actio propter iſtud intereſſe. ſ. eo. l. iij. §. item Iulianus. Sol. ⁊ iſtud contrarium tãgitur in l. j. glo. magne, circa prin. quarte lect. Dic breuiter, ꝙ ibi fuit ſolutũ adiecto, hic ipſi principali creditori vt ibi dixi. Vltimo oppo. de l. ſi pro fure. in prin. ſ. de condi. fur. Sol. iſtum paſſum quomodo, ⁊ qualiter ſoluta ſorte, remanet actio, examinabo vobis j. eo. l. ſi. vbi gl. plenius tangit.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Centũ Capue. Intellectum huius legis vide per An. Are. in §. preterea. Inſti. de actio.

b ALEX. ¶ Fideiuſſoris. vide Bar. i l. iij. §. ſi. ſ. ꝙ quiſque iuris.

c ALEX. ¶ Ex mora. vide Inſt. de ac. §. preterea. per Moder.

d ALEX. ¶ Teneri. Adde gl. in l. ſicut re⁹. j. de fideiuſ.

e ALE. ¶ Ex mora. An ex mora rei augeat̃ obligatio fideiuſſoris, adde ꝙ ipſe no. in l. ſi. j. e. Mo. Inſt. de actio. §. preterea quaſi ſi.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

f ALEX. ¶ Adde Bar. in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi ꝑtori. de ope. noui nun. in ij lec.
g ALEX. ¶ Tenetur. Hanc opi. Mar. Sylla. tenet hic Jac. But. ⁊ in l. fideiuſſor. C. de fideiuſſo.

LEX X.

IS qui certo. Non poteſt creditori inuito alibi ſolui quam in loco deſtinato ſolutioni. h. d. ¶ Opp. ſ. eo. l. iij. §. ⁊ generaliter. vbi eſt electio rei vbi ſoluat añ petitionez. Sol. Quidam intelligunt hic poſt lit. conte. Tu dic ſecundum gl. qđ ibi fuerũt plura loca alternatiue deſtinata. Unde re⁹ poteſt eligere vnũ ex illis ante lit. conte. non autem alium locum tertiuz. Ita loquitur hic, quod intellige, niſi offerret quãtitatẽ, ⁊ intereſſe actoris propter locũ, quia tunc cogeretur actor vbicunque recipere, arg. eius quod not. in l. qui Rome. in prin. de verb. ob. ¶ Item op. ꝙ poſſit vbique ſolui. l. cõtinuus. §. cum ita. de ver. obli. Soluit gl. pluribus modis. Tene a illam que vult ꝙ poteſt ſoluere vbique, ſoluẽdo ſortem, ⁊ intereſſe, vt ſ. dixi. Uel dic, ꝙ ibi locus fuit appoſitus gratia rei, ⁊ hoc cõſtat: ⁊ ideo nõ debet haberi ipſius loci ratio, vt ar. l. in fideicommiſſi. §. cuz polidius. ff. de vſur. ⁊ l. ſi ita relictũ. §. Pegaſus. de le. ij. ⁊ l. eũ qui. ff. de annu. leg. Et iſto caſu poteſt re⁹ vbiq; ſoluere, hoc eſt, ſicut poſſet, ſi locus nõ eſſet adiectus, ergo poteſt ſoluere in locum domicilij actoris, vt videbitis ff. ti. j. l. item illa. Ex predictis potes diſtinguere, aut locus apponitur gratia actoris, aut rei, aut gratia vtriuſq;. Si quidẽ gratia actoris. vel vtriuſque, aut re⁹ vult ſoluere in altero ex locis deſtinatis, aut in tertio loco, ⁊ ſi in tertio loco, tũc aut vult ſoluere ſortẽ tantũ, aut ſortẽ, ⁊ intereſſe, ſ; dic vt ex ꝑdictis ptz ⁊ l. qui Rome. in prin. de verb. ob. ⁊ ibi ẽt dixi.

ADDITIO.

a Jo. Fr. Ru. ¶ Tene illã. Adde ꝙ iſtam ſolu. tenẽt doc. communiter, vt no. Alex. ⁊ Jaſ. in d. l. q Rome. in prin. vbi Jaſ. limitat.

LEX XI.

1 ¶ Fideiuſſoris ſimpliciter accepti obligatio quãdo augeatur ex mora rei.
2 Solutio ſimplex non cadit in penam que venit contra naturam actionis.
3 Sorte ſoluta quãdo remaneat petitio pene ſeu intereſſe.
4 Creditor recipiendo ſortem cum proteſtatione qđ vult ſibi eſſe ſaluum ius ſuper intereſſe, an cõſeruauerit ſibi ius ſuuz, ⁊ ſic an recipiendo ſortem preiudicat ſibi in intereſſe.

SI poſt moram. Iſta lex eſt magis difficilis quam ſit l. centũ Capue. ſ. eo. ⁊ eſt gl. illius. ⁊ ſecũdũ Joan. legitur vno modo, ⁊ iſta ſubdiuiditur in duas. Secũdũ Azo. legitur duobus modis, ſecundũ quoſdam alios modernos legitur alio modo. Ego ponam caſum verũ ſecunduz Jo. poſtea in proſequutiõe materie declarabo lec. omniũ. ⁊ h. d. Fideiuſſor ſimpliciter acceptus nõ tenetur ad intereſſe ꝓpter locuz ex mora rei etiã precedẽte, nec admittitur ꝙ ſimplex ſolutio pro rata ſortis ⁊ intereſſe facta eſſe videatur, ⁊ diuidit, quia ꝑmo format queſtionem. Secundo reſpondet ad illam inducendo ſimilia. Tertio circa predicta mouet vnum dubium. Quarto illud determinat, ⁊ declarat. Secunda ibi adeo. Tertia ibi, niſi ſi quis. Quarta ibi, ꝙ nõ puto. Caſus in terminis in prima parte eſt planus. Sequitur ver. adeo. Reſpõdet iuriſconſultus, Adeo, hoc eſt, in tantum eſt hoc verum, ꝙ illud intereſſe non eſt in obligatione in precedenti caſu, vt ſ. ſicut eſt verũ ꝙ ſorte ſoluta, vt ſi capue petat̃, hoc eſt, in loco deſtinato ſolutioni, ceſſat arbitrium iudicis, nec debetur intereſſe, h. d. vide literã. Sequitur ver. niſi ſi quis dicat. Inſtat querens, dixiſti, quod ſorte ſoluta, ceſſat arbitriũ iudicis. cõtra, ſorte ſoluta, ſimpliciter debet intelligi eſſe ſoluta pro rata ſortis ⁊ pro rata intereſſe, ergo remanet petitio ei⁹ qđ reſtat de ſorte, ⁊ intereſſe pro rata. Reſpõdet Iuriſconſultus, illud quod dixi ſ. de ſorte ſoluta ⁊ intereſſe eẽt verũ, niſi iſta oppoſitio obſtaret, ſed iſta oppoſi. facit me dubitare. h. d. iſte verſ. niſi ſi quis dicat, ⁊c. Et litera eſt plana. Sequitur ver. quod non puto. Inſtat querens, quid videtur vobis domine Iuriſconſulte de iſta oppoſitione, eritne verum, ꝙ videatur ſolutum pro rata ſortis ⁊ intereſſe? Reſpõdet, ꝙ hoc non putat admittendum, imo totum computatur in ſorte, ⁊ eã accipiendo, videtur penaz remiſiſſe, hoc eſt, intereſſe propter locum. h. d. ⁊ habes hanc l. ſecundum hanc lec. ſatis planam. Pro declaratione huius legis reuoca in dubium verſi. ſecunde partis, ſcilicet verſi. adeo, quid velit dicere. Tenẽdo iſtam lec. Jo. reſpon. poteſt intelligi duobus modis. Uno modo, qđ reſpõdeat ad queſtionẽ, vt ſ. dixi ponendo caſum, ⁊ ſecundum hunc modum variatur intellectus huius litere duobus modis. vno modo vt ponat̃, vt, pro ſicut, ⁊ ſic ſit aduerbiũ ſimilitudinis, vt dixi ſ. in poſitiõe caſus. Alio modo vt ponatur vt, ꝓ ꝙ. ⁊ ſic ſit cõiunctio, ⁊ erit ſenſus, vt reſpõdeat ſic adeo, id eſt in tantum verum eſt, quod intereſſe nõ eſt in obligatione fideiuſſoris, vt, pro. ꝙ, nũc ſoluta ſorte, vel ſi Capue petatur, ceſſat arbitriũ iudicis, ⁊ ſic videtur, ꝙ ex hac caſus poſitione ꝙ intereſſe nõ eſt in obligatione, ſequũtur iſte due illationes, ſcilicet ꝙ ſorte ſoluta nõ poteſt peti intereſſe. Item quod ſi capue petatur, nõ poteſt peti intereſſe. Innuit ergo a cõtrario ſenſu, ꝙ ſi eſſet in obligatiõe, poſſet peti etiam ſorte ſoluta, vel ſi capue petatur, hoc autem eſt falſum. vt ſ. eod. l. centuz Capue. ⁊ l. ꝙ ſi Epheſi. in prin. ergo cõcluditur ꝙ hec litera nõ poſſit hoc modo legi, vt ponatur vt, pro ꝙ, ⁊ ſic ſit coniunctio. ⁊ hoc ponit gl. hic ſuper verbo. adeo, que mere reſpicit lect. Joan. vide eam. Tu vero dic, ꝙ etiam legendo, vt, pro ꝙ, poteſt ſuſtineri. Primo quia litera dicit nunc quoque exponẽdo quoque, pro etiam, ⁊ ſic implicat idem in contrario, vnde argum. a contrario ſenſu quod glo. ſumit, propter quod ab iſta lec. recedit, non poteſt hic ſumi, vel aliter, poſito ꝙ dictio, quoque, non implicaret idem in cõtrario, ſed argumentum a contrario poſſet hic ſumi, vt gl. dicit procederet adhuc hec lec. Non obſtant contraria, nam intereſſe propter locum eſſe in obligatione, poteſt intelligi duobus modis. Primo in obligatione large, ⁊ improprie, hoc eſt in iudicis officio, ⁊ hoc modo non poſſet hic ſumi argu. a contrario ſenſu, quia ſorte ſoluta, non poteſt iudicis officium remanere. l. centum Capue. ſ. eo. in ſi. Sed ſi accipis obligationẽ proprie, tunc arg. a cõtrario ſenſu procedit. Nam ſi eſt in obligatiõe, ſorte ſoluta, poſſet adhuc peti intereſſe. Idem, ſi Capue peteretur, ſicut dicim⁹ in vſuris debitis per ſtipulationẽ vt d. l. cẽtum capue. ſ. e. Alio modo legitur iſte ver. adeo. ſecundũ lec. Joã. ꝙ hic non reſpondeat queſtioni, ſed totuz ſit de queſtione precedenti. ⁊ in ver. niſi ſi quis dicat, ⁊c. formet aliud dubium. ⁊ in ſi. in ver. quod non puto. reſpondeat ad queſtio. vtranque. ſ. quod non puto admittendum, vt fideiuſſor teneatur nec pro rata ſortis ⁊ intereſſe intelligatur ſolutũ. ⁊ iſta lec. tãgitur in penul. glo. huius legis. Sum⁹ expediti de lec. Jo. cõtra quã oppo. ⁊ videtur ꝙ ſi fideiuſſor acceptus eſt poſt morã, teneatur ad intereſſe, vt ſ. eo. l. centum Capue. ſecundum lec. Azo. ⁊ l. quero, in princi. ff. loc. Huius timore Azo legit hãc legem duobus modis. Primo ꝙ hic fideiuſſor interceſſit in certã ſummã nominatim, ⁊ ſecũdũ hoc tota lex legatur prout ſ. dixi. ſecundũ Jo. eo excepto ꝙ hic pono, ꝙ interceſſit in certã ſummam ſpecialiter, ſed ſecũdũ Jo. ſimpliciter. Iſta lec. nõ eſt vera. Primo qꝛ hec lec. nõ haberet dubiũ. Secũdo, qꝛ contra tex. qui dicit, ꝙ fideiuſſor interſit eius noĩe, ⁊ ſic ſimpliciter non exprimẽdo quantitatẽ. Unde ipſemet Azo receſſit ab iſta lec. ⁊ legit hãc legẽ alio modo, videlicet ꝙ huic queſtioni facte in ꝑn. nõ reſpõdet, ſed format aliã, cui reſpõdet, ⁊ iſta lec. tangitur hic in ij. gl. huius l. ⁊ explicatur clarius in l. centuz capue. ſ. e. in ij. gl. magna ibi, licet huic ſolutioni ⁊c. ſecundũ hãc lec. diuide hanc legẽ: qꝛ primo format vnã q. cui nõ reſpõ. Secũdo in ver. adeo. format aliã vtrũ ſorte ſoluta, vel ſi petatur in loco deſtinato, ceſſet arbitriũ iudicis. Tertio in verſi. niſi ſi quis. ad illud quod dixerat de ſorte ſoluta, facit vnã rationẽ, per quã oſtẽdit nõ ceſſare iudicis arbitriũ, ſorte ſoluta. Quarto in verſ. qđ nõ puto determinat ſecũdam queſtionem dicẽs, ꝙ ſorte ſoluta, ceſſat arbitriũ iudicis, nõ obſtant ar. predicta, ⁊ ſic ad j. q. nõ eſt reſponſum. Si ergo querat̃ quid iuris. reſpõ. ꝙ erit in obligatione, ſecundũ opi. Azo. vt ſ. e. l. centum Capue. ⁊ l. quero. ff. loc. quod an ſit verũ, ſtatim dicã. Circa hãc lec. quero, ⁊ reuoco in dubium intellectũ ver. adeo. Reſpõ. ſecunduz Azo. hic format̃ noua queſtio. ⁊ illud, quod dicit de ſorte ſoluta, intelligo a reo, vel fideiuſſore, nõ curo. Cũ enim re⁹, ſi Capue eſſet, nõ poſſet in plus conuentri, ergo nec fideiuſſor, qui non poteſt in plus teneri, ⁊ ſic hec q. non refertur vt dependeat a q. propoſita. ¶ Contra iſtam opi. opp. qꝛ ſecundum Azo. fideiuſſor tenetur ad iſtud intereſſe iure obligatiõis, ergo, etiã ſorte ſoluta, ab eo poterit peti. Sol. vt dixi, iſte ver. nõ refertur ad primuz caſum, tamẽ ſi referatur. idẽ eſſet. Nã cũ principalis habeat iuſtã cauſam in ſe, ꝙ ſorte ſoluta nõ teneatur ad intereſſe, ergo nec fideiuſſor, qui in duriorez cauſam nõ poteſt teneri. l. hi qui acceſſionis. de fideiuſ. Sed adhuc inſtatur, ꝙ in plus tenetur fideiuſſor ſecũdũ opi. Azo. quia tenetur iure obligatiõis, ⁊ ſic efficacius quam reus, qui tenetur officio iudicis. Sol. nõ tenet̃ in plus aliquo de quatuor modis, qui ponunt̃ in §. plus. Inſt. de act. licet teneat̃ efficacius, ⁊ iſtud obligationẽ fideiuſſoris nõ vitiat. vt hic, ſicut ſi intercederet pro obligato naturaliter. vt no. in l. ſi pupillus. de verb. obl. Et hoc voluit dicere gl. hic poſita ſuper verbo, ſoluta. que tota reſpicit lectu. Azon. verũ quia hec lectu. Azon. que vult qđ iſte verſicu. adeo, nõ referat̃ ad precedentia, videtur aliquantulũ repugnare litere, ideo quidã moderni tenẽtes lec. Azo. videlicet qđ fideiuſſor ſimpliciter teneat̃ ad intereſſe, legũt iſtuz verſi. adeo. alio modo. ſ. ꝙ queſtiõi facte reſpõdeat hoc modo. ſ. queſitũ eſt, an ſi deiuſſor acceptus poſt morã nõ teneat̃ ad intereſſe, nec ſit in obli

gatione. Reſpō. ꝙ hoc eſt verũ, exponēdo adeo hoc eſt in tantũ, ꝙ ſorte ſoluta, vel ſi Capue petat, ceſſat arbitriũ iudicis. q. d. in iſtis tantũ duobus caſibus eſt verũ ꝙ nō eſt in obligatiōe, alias ſecus, ⁊ ſic opi. Azo. remanet vera. cetera nō mutant. Eſt ne vera iſta lectura? Certe nō; primo, q2 (vt dixi vobis. ſ. eo. l. centũ Capue.) intereſſe ratiōe loci nō cauſaṫ principaliter a morā rei, ſ3 ex eo etiā ꝙ quis cogiṫ ad ſoluēdũ in alio loco, ⁊ ideo iſtud officiũ dicit ipſum condēnationē reſpicere, ⁊ executionē, vt ibi vidiſtis. Unde licet reus eſſet in mora, ⁊ actor vellet petere vt dicit tex. nō tñ adhuc petierat, nec litē cōteſtatus erat, vnde intereſſe nō erat adhuc in officio iudicis merito fideiuſſor ſimpliciter acceptꝰ ad illud nō teneṫ. ⁊ hoc eſt qđ vult hic dicere Paulꝰ Juriſcōſultus. Idē ſi poneremus litē cōteſtatā eſſe, ⁊ poſt litē cōt. fideiuſſorē acceptũ, ſi tñ eſſet aliqua equitas, que moueret officiũ iudicis ad faciēdũ ꝙ ſolueret ī loco deſtinato, vt ſ. e. l. ꝙ ſi Eph. §. interdũ. ſ3 ſi eſſet lis cōteſtata nec aliqua equitas eſſet, que illud induceret, tũc cũ iam fundata eēt equitas, que arbitriu3 iudicis inducit ad cōdēnandũ ſuper intereſſe ratione loci, dicere3 fideiuſſorē ſimpliciter acceptu3 teneri. ⁊ hoc mō poſſet eſſe vera opi. Azo. Secũdo diſplicet opi. Azo. ī alio. Nā ipſe ponit ꝙ poſito, ꝙ fideiuſſor teneatur ad iſtud ītereſſe, tñ ſorte ſoluta nō poterit peti, hoc eſt falſum. Nā licet principalis teneaṫ officio iudicis, quod nō pōt ſubſiſtere, principali actiōe ſublata, vt l. centũ. ſ. eo. tñ fideiuſſor teneṫ iure obligationis proprie, vt no. ī. loca. l. quero. ⁊ ideo ſorte ſoluta ꝯ fideiuſſorē poſſet agi ad intereſſe, ſicut dicimus, in vſuris debitis per ſtipulationē. l. centũ Capue. ſ. eo. Et hoc eſt, qđ voluit hic q̄rere Juriſcōſultus, in ver. adeo, ſecũdũ ꝙ dictio vt, ponit pro ꝙ, vt ſ. dixi. Nec obſtat ſi dicit ergo intercedit in duriorē cauſam quā p̄ncipalis, q2 nego iſtā cōſequētiā. Nā licet principalis, ſorte ſoluta, nō poſſit cōueniri, hoc cōtingit ex ſtultitia actoris, qui ſortē recepit ſine intereſſe, nō ex natura obligatiōis. Poterat enim actor nō recipere, vnde cauſa ex hoc nō dicit durior. Nō enim debemꝰ preſumere ꝙ actor ſit ſtultus, ⁊ ſortem recipiat ſine intereſſe. Teneamus ergo lectu. Jo. ¶ Alij, vt Ni. de Ma. legũt hāc legē alio mō, ⁊ eſt bona lec. vt hic intelligaṫ in fideiuſſore iudicatũ ſolui, ⁊ ſecũdũ hāc ſic pone caſum. Cũ reus eſſet in mora peruenie di Capuam, ⁊ ſic in alio loco vellē agere cōtra eũ vł eius procuratorē, ⁊ dediſſe3 libellũ, ipſe dedit fideiuſſorē, iudicatum ſolui, queriṫ an illud qđ accedere pōt obligationi ex ſilla iudicis ſit in obligatione fideiuſſoris. ⁊ hoc primo. Sequitur verſ. adeo. ī quo queriṫ an hoc caſu, hoc eſt cōdēnatione ſequuta ſorte ſoluta, vel ſi Capue petaṫ ex cōdēnatione, an ceſſet officiũ iudicis, hoc eſt, ceſſet deberi illa quantitas que acceſſit ſeu debeṫ per officiũ iudicis. Sequiṫ verſi. niſi ſi quis dicat. Hic nō mutaṫ caſus. Sequiṫ ver. quod nō puto. Hic reſpōdet ad ambas queſtiones, dicēs, qđ nō putat hoc admittēdũ. ſ. ꝙ intereſſe nō ſit in obligatione, q2 imo eſt in obligatiōe, in tantũ hoc nō putat, ꝙ etiā nō putat admittēdũ, ꝙ ſorte ſoluta, videaṫ remiſſa pena. hoc dt ſecũdũ eũ. ¶ Cōtra hāc lecturā opponi. q2 nemo ſuo noīe cōuentus cogiṫ ſatiſdare iudicatũ ſolui, vt Juſti. de ſatiſdatio. §. ſi vero. Rñ. hic conueniebaṫ p̄curator, vel ipſe ſatiſdedit ſua ſponte iudica. ſol. Sed contra hoc opp. de textu qui dicit eius actionis noīe, ergo nō ſatiſdedit iud. ſolui. Sol. intellige ꝙ ſatiſdedit iudicatum ſolui. ſ. eius actionis nomine. ¶ Item oppon. fideiuſſor ſimpliciter acceptus non teneṫ ad intereſſe propter locũ, vt ſ. e. l. centũ Capue. Sol. ibi loquiṫ in ſimplici fideiuſſore, hic in fideiuſſore, iudicatũ ſolui, qui ī ſua obligatione videṫ habere reſpectũ ad id quod per iudicē poterit iudicari, vt lege iudicatu3 ſolui. ī. iudi. ſol. ⁊ ī. loca. l. quero. in prin. ibi, ac ſi ita fideiuſſiſſet, in quantũ illum condēnari, ⁊c. ⁊ hec opinio ſatis vera eſt in ſe. ¶ Itē opp. ſ. de in lit. iurā. l. j. Sol. vt ex his, q̄ ibi dixi, apparet, ⁊ iſta lec. eſt ſatis vera ī ſe, tñ lec. Jo. magis applauderet litere, ideo eā tene. Ex predictis ergo, ⁊ ex
a his que dixi in l. centũ Capue. ſ. eo. † pro declaratione preſen-
1 tis materie vtrũ fideiuſſoris ſimpliciter accepti augeaṫ obligatio ex mora rei, ſic diſtingue. Aut loquimur in vſuris debitis p ſtipulationē, aut in vſuris debitis per officiũ iudicis, aut itereſſe. Primo caſu, aut ſtipulatio vſurarꝫ preceſſit obligationē fideiuſſoris, ⁊ teneṫ. ſ. e. cētũ capue. Aut ſequuta ē, ⁊ nō teneṫ. ar. l. ſi. ſ. de pac. Secũdo caſu aut mora preceſſit, ⁊ ſic vſure iam officio iudicis debebanṫ, ⁊ fideiuſſor ſine dubio teneṫ. l. quero. in prin. ī. loca. ſecũdũ lect. Azo. Aut nō p̄ceſſit, ſ3 ſequuta eſt, ⁊ tũc ſunt opi. Tu tene opi. Jo. ꝙ ēt tũc obligatio fideiuſſoris augeatur, quia tales vſure veniũt ſecũdũ naturā actionis ex officio iudicis. d. l. quero. ⁊ l. ſi poſtea. ī. re pup. ſal. fo. Tertio caſu, qñ q̄ris de intereſſe, aut queris de intereſſe, quod ſuccedit in obligatiōe propter morā, vt in obligationibus facti, ⁊ tũc augeṫ obligatio fideiuſſoris. l. cũ filiꝰ. §. j. de ver. obli. ⁊ l. ſi liberiꝰ morā. de oper. liber. ⁊ l. ſi ſtipulatus eſſes. ī. de fideiuſ. eo. tit. l. ſi quis pro eo. in prin. cũ ſimi. Aut queris de intereſſe qđ venit per offic. iudicis ratiōe rei, tũc idē. l. mora. ī. de v. ob. ⁊ l. ſi ſeruũ. §. nunc videamꝰ. eo. ti. Aut queris de intereſſe rei ratiōe loci, ⁊ tũc aut fideiuſſor p̄miſit iudicatũ ſolui, ⁊ augeṫ eius obligatio, ex mora rei, vt hic ſecũdũ vlt. lec. ⁊ in alijs legibus ſ. alle. Aut fideiuſſit ſimpliciter, ⁊ tũc aut añ morā rei, ⁊ nō augeṫ eiꝰ obligatio. l. cētũ Capue. ſ. eo. Aut poſt morā rei, ⁊ tũc aut poſt morā, ⁊ añ li. cōt. intereſſit, ⁊ idē, vt hic ſcđm lec. Jo. quā ſ. tenui. Aut poſt morā, ⁊ poſt lit. cōte. ⁊ tũc ex tali p̄cedēte mora augeṫ obligatio fideiuſſoris, ⁊ hoc modo poteſt p̄cedere lec. Azo. hic poſita, vt ſ. dixi. ¶ Venio ad ver. niſi ſi quis, ⁊c. quero, qualiter fiat iſta cōputatio. Ñl. iſtā rationē calculat vno modo ſecundũ Jo. alio modo ſecundũ Mar. quelibet calculatio eſt recta ⁊ bona, tamē calculatio Jo. plus placet, qui poſuit, ꝙ cētũ erat ſors. ⁊ hoc ideo, quia hec lex eſt facta ad declarationē3 l. centum Capue. vbi ponitur in text. ꝙ centum erat ſors, ⁊ ꝙ hec lex ſit facta ad illius declarationē3. apparet, quia illo themate poſito pro cōſtanti queritur, quid ſi poſt morā factā quominus Capue ſolueretur, ⁊c. vt hic in p̄n. l.

Venio ad vltimā partē, diciṫ hic, ꝙ ſimplex ſolutio non poteſt intelligi facta pro rata ſortis, ⁊ itereſſe. cōtra. ī. de ſol. l. j. vbi ſimplex ſolutio prius cedit in vſuris quam in
2 ſorte. ⁊ C. de ſol. l. j. Sol. † illa regula nō habet locũ ī pena ſeu ſorte, que venit contra naturā actionis, vt hic quod eſt notandum.
b ¶ Ultimo opp. ⁊ videtur ꝙ ſorte ſolutaᵇ remaneat pena ſeu petitio pene, vt l. ſi pro fure. in prin. ⁊ §. j. de cōdi. fur. ⁊ l. ij. in p̄nc. ſi
3 quis cau. ⁊ ſ. eo. l. iij. §. itē Julianus. † Huius timore gl. tria hic vltima diſtinguit. Aut loquimur in penis legalibus, ⁊ tunc loquitur d. l. ſi pro fure. quod plene dic, vt dixi in l. qui ea mēte de fur. Aut loquimur in penis que veniũt iure obligationis, ⁊ tũc aut loqueris de obligatiōibus iudicialibus ⁊ tũc dic, vt d. l. ij. ſi quis caut. Aut in penis cōuentionalibus, ⁊ tunc aut eſt ſimplex pena ⁊ tũc diſtingue aut fuit dictum, rato manēte pacto, aut nō. quod plene dic, vt l. qui fidē. ſ. de tranſac. Aut fuit vſura, ⁊ non videtur remiſſa per ſolutionē ſortis. l. centũ Capue. ſ. e. Aut loqueris de intereſſe, ꝙ venit per officiũ iudicis. Iſta eſt materia noſtra, circa quā dic, Aut ſors ſoluitur adiecto, ⁊ remanet petitio intereſſe. l. iij. §. itē Julianus. ſ. e. Aut ſoluitur ipſi principali creditori, ⁊ tũc aut ſoluitur ipſi ſciēti, ⁊ extiguitur petitio intereſſe. d. l. cētũ Capue. ⁊ hic in ſi. Aut ſoluitur ipſi ignoranti, ⁊ remanet petitio intereſſe, vel actio prima, vel actio de dolo, vel actio in factũ, vt habuiſtis no. ſ. de triti. l. in hac. in gl. ſuperuer. liberari. Uidebitis in l. iij. §. ſi reddita. ī. cōmo. ⁊ in l. ⁊ elegāter.
* §. nō ſolum. ſ. de dolo. * Uides ex fine huius text. ꝙ recipiendo principale videtur ſibi preiudicare in acceſſorio, ſcilicet in intereſſe. Circa quod debes aduertere: quia aut intereſſe, vel acceſſorium petitur propria actione, vt quia fui ſtipulatus damnum, ⁊ intereſſe, ⁊ tũc peti poteſt quandocunque, nec tollitur per ſolutionem ſortis. ſ. eo. l. centum Capue. Aut petitur officio iudicis, deſeruiente actioni, ⁊ tunc ſublata actione principali, tollitur acceſſoriũ, ſcilicet intereſſe, vel expēſe. C. depoſi. l. iiij. ī. quod vi aut clam. l. nam origo. Aut debetur iure eiuſdem actionis arbitrarie, ⁊ tunc aut eſt facta ſolutio illi, qui potuit remittere actionē, ⁊ tunc eſt ſublata per ſolutionem ſortis, vt notatur in l. non vtique. verſi. item Julianus tractat. in ſi. gloſſe. in verb. ſolum petēdũ. que incipit, hic loquitur in eo caſu, ⁊c. ſ. eo. Aut adſecto, qui non potuit remittere actionem, ⁊ tunc peti poteſt intereſſe. vt l. non vtique in §. plane. ſ. eo. Et ex iam dictis ſis cautus, quādo recipies principale, ꝙ proteſteris ſemper, ſaluo intereſſe, ⁊ expēſis, ⁊ damnis. Et qualiter hoc procedat videbis
* ſequenti queſtione. * ¶ Ultimoᶜ quero, quid ſi creditor recipiē-
c do ſortem † proteſtatus eſt ſaluum ſibi eſſe ius ſuum ſup intereſſe,
4 an per hanc proteſtationē ſibi ius ſuu3 conſeruauerit? Iſta queſtio reſidet in hoc. an recipiendo ſortem perdatur petitio intereſſe ratione tacite voluntatis, vel tacite remiſſionis, an ex alia neceſſitate iuris, quia proteſtatio recipientis impedit illud quod veniebat ex ſua tacita voluntate ſeu remiſſione, non aliud, vt l. at ſi quis. §. plerique. de relig. ⁊ ſum. fune. ⁊ not. in l. alimenta. C. de neg. geſt. ꝙ iſta petitio intereſſe perdatur ex tacita remiſſione, videtur text. hic in fin. In contrarium ꝙ perdatur ex iuris neceſſitate, videtur caſus in lege, centum Capue. in fin. ſupra eo. ⁊ C. depoſiti. l. iiij. vbi dicitur ꝙ perditur ex neceſſitate, quia cum ſit officium iudicis mercenarium, non poteſt ſubſiſtere principali actione ſublata. Petrus videtur dicere, ꝙ non poſſit quis ſeruare iſtud ius per proteſtationem, ratione predicta: quia ex iuris neceſſitate hoc euenit, non ex tacito conſenſu. Mihi videtur dicendum quod ſi quidam recipiens expreſſe liberaret ſoluentem a ſorte, proteſtando quod ſibi remaneat ſaluũ ius petendi intereſſe, quod tunc Petrus dicat verum. Sed ſi non liberaret, ſed ſimpliciter ſortem ſolutam reciperet, cum illa proteſtatione, ⁊ tunc proteſtatio ſibi prodeſt in hoc ſcilicet, ꝙ non videatur liberatus a ſorte, ſed remaneat petitio ſortis propter
inter

intereſſe. Hoc ꝓbatur ſ.e.l.iij §.itē Julianus.vbi ſolutio facta adiecto nō liberat a ſorte propter intereſſe. Et hoc ideo, q2 deficit cōſenſus veri creditoris. Ita in ꝓpoſito per ꝓteſtationē apparet ꝙ deficit cōſenſus eius, ideo remanet petitio ſortis ꝓpter intereſſe, vt ſ.dixi. Poſſemus etiā dicere in caſu ꝓcedenti qñ liberauit a ſorte, hoc acto, ꝙ remaneret petitio intereſſe, ꝙ ſi quidē reus ſoluens conſenſit ſuper intereſſe, poſſit intereſſe peti, non ex vigore officij iudicis vel prime actionis ſublate, ſed noua actione ꝓſcriptis verbis, que oritur ex quodā contractu innominato tēpore ſolutionis celebrato.ſ.libero te, hoc acto qḋ habeā intereſſe, etiā ſi ſoluēs non cōſenſerit, apparet qḋ ego liberaui te ſoluentem, non liberaturus ſi crederem te non poſſe petere intereſſe, ⁊ ſic cū ab intereſſe ſis liberatus ſine cauſa, poſſet agi cōdictione ſine cauſa, vt reponas te in priſtinam obligationē, vt poſſim petere intereſſe. Uerum, quia ipſum intereſſe erat purū, petitur ipſum principaliter omiſſo circuitu.l.ſi mulier.ſ.de condi.cau.da.⁊ qḋ no.in l.ſi quis accepto.eo.tit.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ L.cētū capue. Adde per eundē Bar. in d.l.cētū.ſ.e.

b ALEX. ¶ Sorte ſoluta. Utrū ſorte ſoluta, remaneat pena ſeu acceſſoriū in petitione? adde qḋ no. Bar.in l.ſi cui.§.cū ſacrilegiū.j.de accu.⁊ ibi alle.iſtā legē, ⁊ qñ pena cōuentionalis ſuccedat loco intereſſe, tūc ſublata petitione ſortis, videtur pena remiſſa.l.ꝓdia.de act.emp. Si vero pena ſuccedit loco ꝯtēpt⁹, tūc ſi primo ſoluit̄ res, ſubmoueret̄ petitio pene nō ecōtra.l.ſi duo.§.itē ſi duo.ſ.ſi ꝗs cau.l.ita demū.ſ.de arb.⁊ no.doc.poſt gl.in d.l.ij.ſi ꝗs cau.in prin.⁊ vtrū accipiēdo partē videat̄ remiſſum ꝓ parte.vide no.in l.in executiōe.§.pe.de ver.ob.⁊ ſ.l.pri.⁊ no.in l.ij.in prin.ſi ꝗs cau.qḋ ꝗ trāſigit ſup ꝯtu principali, vr̄ trāſigere ſup pena.vt ibi ſecus, ſi eſſet trāſactū ſup actione ſortis, nō ſup ꝯtu.ſm Bal.no.in l.iij.in prin.de fru.⁊ li.expē.⁊ an qui petit rē, videatur renuntiaſſe petitioni pene vide in l.cōmiſſorie.C.de pa.inter emp.⁊ vē.⁊ an maritus, q poſt morā recepit dotē poſſit de p ſe petere fructus ⁊ acceſſiones ad hoc vide Bald.in l.ſi.§.pe.C.de iu.do.⁊ no.vide Jmo.poſt Ang.in l.ſi inſulam.in ver.reſtat de ver.ob. Adde an ſoluta ſorte poſſit peti intereſſe? Bal.cōſ.cli.inci.ſtatuto cauetur.li.iij.⁊ an ſepius calculata ratione de ſorte, videatur remiſſa pena? vide Ro.conſi.clvj.

c POMA ¶ Ultimo. Uide Alex.conſi.cxc.vlti.col.volu.ij. Are.conſi.ix.dubio ij.

De conſtituta pecunia. Rubrica v.

LEX I.

1 ¶ Maſculinum concipit femininum.⁊ nu.3.
2 Pactum nudum parit actionem.
4 Quando tractatur de obligatione inducēda, ſi non valet quod ago vt ago, quod valeat vt valere poteſt.
5 Factum pro facto, ⁊ factum pro dato poteſt conſtitui.
6 Debitum aliquid eſſe quomodo intelligatur.

a
* Hoc [a] edicto. No.tex.ibi, qm̄ graue, ⁊c.* In principio hui⁹ legis, quero, que ſit differētia inter fideiuſſorē, mādatorem ⁊ cōſtitutorē, ſpōſorē ⁊ expromiſſorem? dic vt not.in gl.in verb.rectiſſime.j.mā.l.ſi vero non remunerādi.§.ſi poſt creditā.⁊ in aut.de fideiuſ.§.j.in gl.in verb fideiuſſorē. Itē ſexto habem⁹ auchorem, ⁊ ille qui fideiubet pro euictione. vt l.authore laudato.C.de euic. Septimo habemus interceſſorem: ⁊ dr̄ interceſſor quicūqꝫ recipit alienā obligationē.vt C.ad Velleia.l.j. Et q̄ ſit differētia inter iſta duo, ſcꝫ cōſtitutor, ⁊ fideiuſſor circa iſtū titulum vide, q2 magna differētia eſt inter cōſtitutorē ⁊ fideiuſſorē. Quia fideiuſſor non obligat̄ ſine ſtipulatione.vt Inſtit.de act.§.de cōſtituta.⁊ l.blāditus.C.de fideiuſ. Sed conſtitutor obligari poteſt ex ſolo pacto nudo.vt d.§.de cōſtituta. Rationem ſtatim videbis, Scḋo fideiuſſor non poteſt ſe in plus obligare, quam reus principalis in l.grece.j.de fideiuſſo. Sed cōſtitutor pōt ſe obligare in plus, ſaltē tēpore.vt l.ſed ⁊ ſi citeriore die.j.eo.huius diuerſitatis eſt ratio: q2 fideiuſſor obligatur acceſſorie: acceſſoriū autē non poteſt extēdi vltra, quā principale.vt l.cū principalis.j.de reg.iur. Sed cōſtitutor obligatur ad inſtar principalis.vt l.Itē illa verba.§.qḋ adūcitur.j.eo. Tertio differunt, q2 fideiuſſor pure ſtatim poteſt conueniri.vt l.liber homo.§.decem.j.de verb.obli.l.eum, qui calēdis.§.ſi.in eo.ti. Sed conſtitutor poſt x.dies.vt l.promiſſor.§.j.j.eo.tit. ¶ Sed que ſit ratio, quare hic det̄ actio ex nudo pacto? dic ꝙ ideo q2 ſemꝑ cōſtitutor preſupponit aliā obligationē.vt j.ea.lege.§.an debitū.⁊ l.receptitia.circa med.C.e.⁊ ideo fortificatur obligatio pacti propter obligationē precedentē. Argu.in authen.de conſang.⁊ vteri.fratri.§.j. Sed cōtra iſtā rationē opponit̄, quia dices tu, ꝙ eadē ratio locū habet in fideiuſſore: quia fideiuſſio aliā obligationē preſupponit.⁊ tūc nō obligatur niſi ex ſtipulatiōe, ſꝫ dico, ꝙ non obſtat, q2 fideiuſſor ſe obligat acceſſorie vt dixi ſ. Sed cōſtitutor obligat principaliter, vt dixi ſ.quare ⁊c. primo
* commendat edictum. Nota tu iuuenis, Graue eſt fidē fallere.*

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Hoc edicto. Sꝫ quid eſt fides, vide Bal.in c.j.in prin.de cap.corra.

1 §. Ait pretor. † Maſculinū concipit femininū.h.d. ¶ Quero, q2 verba edicti hic poſita ſunt imꝑfecta, quero qd erit vltra in edicto. Dicit gl. ſubaudi ſoluere cogā, hoc nō placet, q2 ſecundū hoc ex edicto actio non daretur, ſed iudicis officiū, cū verba referantur ad iudicem ſecundū doctrinā, quā dedi vobis in l.j.ſ.de cond.ex leg. Erant
a ergo alia verba.ſ.iudiciū dabo, vl ſi.⁊ vide plura verba edicti.j.
2 eo.l.ſi duo §.ait ꝓtor. ¶ † Quero, ad qd eſt vtile hoc edictū? a
b Reſpondeo, de iure cōmuni ex pacto nudo [b] non oritur actio, vt ſ.de pac.l.iuris gentiū §.igitur nuda.ſꝫ ꝓtor in caſu iſto ſolo. quādo quis per pactū nudū ꝓmiſit iſtud quod alias erat debitū cōſtituendo illud debitū ſe ſoluturū, vult qḋ ex illo pacto, lꝫ nudo, oriatur actio, que vocatur actio de conſtituta pecunia.
c Unde ſi per ſtipulationē quis promitteret [c] nō haberet locum actio de conſtituta pecunia, ſed certi condictio ex ſtipulatione.
3 Hoc probatur Inſt.de act.§.de cōſtituta.† Quero vtrū maſculinū cōcipiat femininum. Cy. tractat de hoc in l.quicunque.C.de ſer fug. Alij doc.ponūt i l.j.j.de ver.ſig.⁊ ibi plene dixi. ¶ No. qḋ hec dictio qui, refertur ad maſculos ⁊ ad feminas maiores, ⁊ minores, liberos ⁊ in poteſtate.h.d.iſte tex.⁊c.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Edictū. Quid ſi in edicto conſtituto nudo pacto promittatur pena, dic quod ad penā non oritur actio.l.Titius.j.e.ſecundum Bal in rub.C.eo.iiij.q.

b ¶ Pacto nudo. Uide Jaſ.in §.in perſonam.inſt.de act.vbi eſt moltū ſubtilis.⁊ alle. Barr.hic contrarium iuxta ea que tradit in l.j.C.eo.ti. Pro quo vide concor.eiuſdem concord.xij.

c ALEX. ¶ Promitteret. Et ſi debitū nullum preceſſiſſet, tūc oritur actio ex ſtipulatione. Ita dixit Bar in l.j.C.eo.

§. Eum qui. Hic exponitur verbum, conſtituit, licet eius expoſitionē lati⁹ reaſſumat.j.eo.l.
4 qui autē §.cōſtituere ⁊ h.d. Cū tractemus † de obligatiōe inducēda, ſi nō valet quod ago, vt ago, nō valet vt valere poteſt h.d. ¶ Op.de l.Lucius Titi⁹ cū haberet.j.depoſiti. Sol.ibi illud, qḋ agit̄ valet vt agit̄, ⁊ ſic nō eſt cōtra. ¶ Opp.ſ.de trāſ.⁊ l.poſt rē.§.ſi.⁊ de pac.l.ſi vnus §.pe. Sol.ibi loquit̄ de obligatione tollenda ⁊ inducēda liberatione, qḋ eſt fauorabile, hic de inducēda obligatiōe qḋ eſt odioſum. Et iſtud brocardicū examinat Cyn.in l.nō codicillū.C.de teſta. Ego plenius quā alij in l.j.§.ſi quis ita.
* de verb.ob.dic, vt ibi.* Licet remittat ad ea, que dixi in l.j.§.ſi quis ita.j.de verbor.obliga. operepretium tamen erit hanc diſtinctionē hic inſerere: q2 clarius hic loquitur, ꝙ in d.§.ſi quis ita. Et ideo dic, quidam moderni nō faciūt differentiā an hoc ſit liberatoriū, vel obligatoriū: quia ita habet locū ratio hui⁹ edicti in vno, ſicut in alio.ſ.quia graue eſt fidē fallere.ſ.e.l.j.in fine prin.ꝓ hoc facit.j.eo.l.an poteſt.vbi idē iudiciū de obligatione, ⁊ liberatione. Et ideo dicūt, qḋ debemus inſpicere vtrum illud ꝙ quis agit vno modo, velit valere quocūqꝫ modo pōt alio valere, ⁊ tūc habet locū clauſula, Si non valet, vt ago, valet vt valere pōt, alias ſec⁹.pro hoc iſte §.facit ibi. Quoniā nō animo cōſtituētis ⁊c.⁊ ideo ſi inutilis eſſet ſtipulatio, inutile erit ⁊ cōſtitutū.pro hoc facit, q2 pactū eſt pluriū in idē placitū ⁊ cōſenſus.ſ.de pac.l.j.§.eſt aūt pactio.atqui in pactis nō reqrit̄ ſolēnitas verborū.j.eo.l.qui aūt.§.fin.⁊ l.ſequen.igitur cū in inutili ſtipulatione ſit conſenſus, ⁊ ſolo cōſenſu fiat cōſtitutio, vt in prin.hui⁹ legis. Sequitur, ꝙ inutilis ſtipulatio nō impedit cōſtitutum defectu cōſenſus. Et iſtud brocardū examinat etiā Cynus in l.nō codicillū.C.de teſta. Oldrad.dicit ſic, Cum queritur ſi nō valet, quod ago, vt ago, an ſaltē valeat vt valere pōt.dic ita. Aut eſt talis actus, qui habet certos terminos ⁊ certā formam in ſuo eſſe, ſeu in ſua productione, vt eſt teſtamentū, ⁊ codicillus.⁊ tūc ſi nō valet, qḋ ago, vt ago, nec valet, vt alias valere pt̄, vt j.de iure codicillo.l.j.⁊ ſ.de teſta.l.nō codicillū. Ratio huius eſt, q2 quando actus, qui agitur, habet certā formā eſſentialem, illa deficiente, talis actus eſt ipſo iure nullus.ſ.de tranſa.l.cū ij.§.ſi pretor aditus. Si ergo eſt nullus, nō poteſt valere aliquo modo nec vt geritur, nec alias vt valere poteſt, Si autem act⁹, qui geritur, nō habet certos limites, ſeu certam formam in ſua productione, tunc aut ſit talis actus ad obligandum, ⁊ tunc ſi non valet, quod ago, vt ago, nec valet vt al' valere poteſt, vt hoc tex. Aut